

EPA

2004-2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

1922 november
III. évfolyam 9. szám

*

A grafikai
iparágak fejlesztését szolgáló

MAGYAR GRAFIKA

Szerkeszti és kiadja Biró Miklós
Szerkesztőség és kiadóhivatal
Budapest, VI, Aradi-utca 8

LABOR
OMNIA
VINCIT!

Megjelenik június és július
hónapok kivételével
évenként tízszer

*

Csak

ezeknél a cégeknél vásároljunk!

BETŰ ÉS LÉLIA

Első Magyar Betűöntőde rt. Budapest VI, Desselwffy-utca 32. Divatos szöveg- és címbetűk minden nyelvhöz. Sima és mintázott rézleániák. Elvállalja teljes nyomdai berendezések szállítását.

Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky-utca 49. (Bejárat Wahrmann-utca 16.) Telefon 21-91.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet rt. Budapest VI, Aréna-út 80. szám. Telefonszám József 32-03.

Pusztafi Zsigmond grafikai szaküzlet Budapest V, Tátra-utca 6. Telefon 31-43.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. sz. Telefonszám József 48-12.

OFÉ Olvasztó és Fémértékesítő VI, Vasvári Pál-utca 8. Telefonhívó 94-68. Linotype-, stereotípó, angol ón, antimón. Ólomalakért cserébe ólmot ad.

F E S T É K

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgár, hengeröntőde, Budapest IX, Márton-utca 19.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky-utca 49. (Bejárat Wahrmann-utca 16.) Telefon 21-91.

Gebr. Schmidt G. m. b. H. Frankfurt a/M. kő- és könyvnyomdai festékek lerakata: *Freund-Barát-féle* papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Hans Wunder G. m. b. H. kő- és könyvnyomdai festékgár Berlin-Wilhelmberg. Vezérképvelet és egyedüli raktár: *Goldstein Adolf Utóda* grafikai szaküzlet Budapest VII, Kazinczy-utca 32. Telefon József 123-95.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet rt. Budapest VI, Aréna-út 80. szám. Telefonszám József 32-03.

Kallina Zdenko grafikai szaküzlet Budapest VIII, Mátyás-tér 16. Telefon J. 14-16.

Kast & Ehinger G. m. b. H. nyomdai festékgár magyarországi fióktelepe Budapest IV, Ferenciek-tere 4. Telefon 46-08. Gyárak: Wien, Stuttgart és Newyorkban.

Lorilleux Ch. és Társa a világ legrégibb és legnagyobb nyomdai festékgyára. Iroda Budapest IV, Ferenc József-rakpart 27. Gyár Budafokon. Telefon 37-58 és 83-29.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. sz. Telefonszám József 48-12. *Dr. Gustav Wicke* berlin-tempelhofi festékgár magyarországi vezérképvelete.

NYOMÓGÉP

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky-utca 49. (Bejárat Wahrmann-utca 16.) Telefon 21-91.

Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet rt. Budapest VI, Aréna-út 80. Telefon J. 32-03.

Klein Ernő gépműhelye Budapest VII, István-út 4. Telefonszám József 72-39. *A Böhm & Herber* wüzburgi gyorsajtógyár vezérképveletje. Új és javított nyomógépek állandóan raktáron.

Pusztafi Zsigmond grafikai szaküzlet Budapest V, Tátra-utca 6. Telefon 31-43.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. Telef. J. 48-12.

Wörner J. és Társa gépgyár rt. Budapest V, Váci-út 48. Tel. 14-69 és 61-90.

G É P J A V Í T Á S

Nyomdai és könyvkötészeti gépek, minden rendszerű szedőgépek javítása *Dénes Aladár* okl. gépészmérnök gépműhelyében Budapest V, Váci-út 28. Telefon 180-98.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet rt. Budapest VI, Aréna-út 80. Telefon J. 32-03. Javításokat szavatosság mellett vállal.

Klein Ernő gépműhelye Budapest VII, István-út 4. Telefon József 72-39. Gépjavításokat, géptalalkításokat, szerelést és transzmisszióberendezést szakszerűen és gyorsan eszközöl.

Róna és Pusztafi grafikai gépek és szerelvények gyára Budapest III, Bécsi-út 42. Telefon 54-48.

Wörner J. és Társa gépgyár rt. Budapest V, Váci-út 48. Tel. 14-69 és 61-90.

H ENGERANYAG

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgár, hengeröntőde, Budapest IX, Márton-utca 19. Hengeröntést vállal a legjobb anyagból. Jobb és olcsóbb a házi öntésnél.

Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky-utca 49. (Bejárat Wahrmann-utca 16.) Telefon 21-91.

Lorilleux Ch. és Társa, a világ legrégibb és legnagyobb nyomdai festékgyára, hengeranyaggyár és hengeröntőde. Iroda Budapest IV, Ferenc József-rakpart 27. Gyár Budafokon. Tel. 37-58, 83-29.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. szám. Telefonszám József 48-12.

PAPIRNEMŰGYÁR

Steyrermühl-papírgyár különlegességei: műnyomó, kromó, paz, pergamentpótló, rajz- és egyébfajta papírosok. Magyarországi vezérképvelete: *Freund-Barát-féle* papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Tel. 82-35.

Grósz és Vidor papírnagykereskedés Budapest VII, Kertész-utca 20. Telefon József 126-54.

Haynald papírkereskedelmi rt. a H. H. Ullstein leipzig-i cég magyarországi képviselője Budapest V, Bálvány-utca 15. Telefon 45-33.

Hartmann Vilmos papírkereskedelmi rt. a Leykam-Josefsthali rt., a Pitteni papírgyár rt., a Heinrichsthali papírgyári rt., a Roeder Gusztáv és fia és a Rózsahégyi cellulóz- és papírgyár rt. képviselője Budapest VI, Eötvös-utca 9.

Grosz és Bányász papíráru gyár Budapest VI, Aradi-utca 22.

Vértesi Aladár levélboríték- és papírneműgyár Budapest IV, Fővámter 4. sz. Telefon J. 102-51, J. 102-52, J. 62-49.

S Z A K Ü Z L E T

Freund-Barát-féle papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky-utca 49. (Bejárat Wahrmann-utca 16.) Telefon 21-91.

Goldstein Adolf Utóda grafikai szaküzlet, Budapest VII, Kazinczy-utca 32. Telefon József 123-95. Raktáron tart festéket, fűződrót, matricaport s minden egyéb nyomdai anyagot.

Horvát Lajos grafikai szaküzlet rt. Budapest VI, Aréna-út 80. Telefon J. 32-03. Az ország egyik legnagyobb grafikai gépraktára. Javításokat szavatosság mellett vállal.

Pusztafi Zsigmond grafikai szaküzlet Budapest V, Tátra-utca 6. Gépek, szerelvények, anyagok és festékek raktára. Elsőrangú képviselőket. Teljes nyomdai berendezések szállítását is vállalja.

Universal grafikai szaküzlet rt. Budapest VIII, Rákóczi-tér 2. Tel. J. 48-12. Új, használt és javított kő- és könyvnyomdai, könyvkötészeti gépekből s egyéb felszerelésekből, anyagokból nagy raktárt tart.

K Ö N Y V K Ö T É S Z E T

Vászon könyvkötészetek, nyomdák és dobozgyárak részére *Freund-Barát-féle* papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Tel. 82-35.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlet Budapest V, Csáky-utca 49. (Bejárat Wahrmann-utca 16.) Telefon 21-91.

Moskovits Emil Budapest V, Klotild-utca 22. sz. Grafikai textil, könyvkötővászna és papírok.

G É P G Y Á R A K

Dresdener Schnellpressenfabrik A.-G. és a *Preusse & Comp. A.-G.* Leipzig. Magyarország és az utóállamok részére képviselőt *Freund-Barát-féle* papírnagykereskedés és grafikai szaküzlet Budapest V, Országház-tér 4. Tel. 82-35.

Róna és Pusztafi grafikai gépek, vas- és fémszerelvények gyára, Budapest III, Bécsi-út 42. Telefon 54-48.

Wörner J. és Társa gépgyár rt. Budapest V, Váci-út 48. Tel. 14-69 és 61-90.

L I T O G R Á F I A

Átnyomópapírok és nedves transzparens-papír és az összes cikkek kaphatók a *Freund-Barát-féle* papírnagykereskedés és grafikai szaküzletben Budapest V, Országház-tér 4. Tel. 82-35.

Kallina Zdenko grafikai szaküzlet Budapest VIII, Mátyás-tér 16. Telefon J. 14-16.

K L I S É K

Sokszorosítóipar rt. Budapest VII, Tisza Kálmán-tér 6.

Magyar Grafika

A grafikai iparágak fejlesztését szolgáló folyóirat
Szerkeszti és kiadja Biró Miklós

Megjelenik június és július hónapok kivételével havonként. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest VI, Aradi-utca 8.
Telefon: 92-70, 23-45

Előfizetési díj egy évre 1500 K. Egyes szám ára 160 K. Hirdetések egyszeri közlésének díja cicerósoranként 60 korona, éves hirdetésekénél 50 korona

Szakfejlődésünk enciklopédikus jellege

Magyar Grafika szeptember havi füzetében ezen a címen egy cikkelyecs-két közölt, amely egyebek közt a szak tudásnak pszicho-mechanikai alapjairól is szólt, s amelynek egy-két gondolatát talán nem árt egy kissé tovább is fűzni, hiszen annyira közérdekű dologról van benne szó. Vagy képzelhető talán fontosabb, értékesebb valami, mint a tudás, különösen pedig a gyakorlati munka alapja: a szaktudás?

Mi az ember legjellemzőbb tulajdonsága? Mi az, ami őt az állatok fölé emeli? Ugyebár a szellemi képességek, az ész és értelem? Ennek materiális föltétele pedig egyenlőképpen megvan minden egészséges embernél az ú. n. nagyagy képében, amelynek mechanizmusa mindenkinél ugyanolyan, s jó egészséget föltételezve: egyformán elsőrendű. A gondolkodás processzusa is teljesen egyforma módon történik minden embernél. A jelesebb szellemi képességek, s imponálóbb tudási anyag megszerzése tehát mindenki számára lehetséges volna.

Az *Aristoteles*-féle polihisztorok kora azonban már rég lejárt. De még a *Brassai Sámuel*-féle polihisztoroké is. Ma már egyetlen hivatás körében is akkora a tanulmányi anyag, hogy lehetetlenség egyetlen embernek az egész materialist az agyába tömörítenie, s ott állandóan mintegy fölszínen tartania. Mindamellert ha az egész nem is, de egy jó részét megtanulhatja, s így kinek-kinek módjában áll, hogy a maga foglalkozásának ismeretanyagából nagy, szaktudósi titulusra igényt adó tudásmennyiséget sajátítson el. A receptet hozzá már megadtuk lapunk szeptember havi számában, amikor *Aignerék* és *Mitterszkyék* mester-szedői sikereiről szóltunk.

Sajna, az ilyen nagyobbtömegű, minden irány-

ban jól elmélyített szaktudást csak igen kevés ember ambicionálja. Sőt túlon túl nagy számmal akadnak olyan kollégáink is, akik erről szólván, áper te kijelentik, hogy mindent tudnak, amire mesterségük körében szükségük lehet. Csak a minap hallottam egy ifjú embertől ilyes kijelentést.

Valamennyire igaza is lehet. Annyiban tudni-illik, hogy el nem tudja képzelni: mícsoda egyéb igényei lehetnének a főnökének véle szemben, mint hogy a lehető legkevesebbet teketóriázva, mentől gyorsabban dolgozzék!

Ilyenformán aztán érthető, ha akad olyan nyomdászember, aki holtig sem fedez föl semmiféle szépséget a tulajdon mesterségében. Monoton, mélyebb gondolkodás nélkül való, kelletlen, mindamellert lázasan sürgetett és hajszolt munka, esztendőök hosszú során át mindig ugyanaz, hozzá az élet ezer nyomorúsága: bizony ebben van valami dantei borzalmasság. A híres szociológus *Ward* ilyesmit figyelhetett meg, mikor azt mondta, hogy a munka — mai szervezettségében és főleg gyáriás megosztottságában — minden hangzatos frázis ellenére is: egyike az emberiség legsúlyosabban érzett szenvedéseinek.

A munkamegosztás rendszerét legfőljebb ha *Ruskin* és *Morris* álmainak valóráválása dönthetné meg, amikor ugyanis a mostani gyáripár helyébe a középkori műiparosságnak valami modernizált formája lépne. A kollektívizmus felé haladó mostani társadalomban azonban erről szó sem lehet. De igenis lehetne szó arról, hogy a kollektíve készült munkatermekhez tapadó gondolatok genezise, története stb. stb. iránt szélesebb körű szakbeli érdeklődés kéljen még a *Szabó Dezső* hatvan esztendeig ringlit nyomkodó munkásemberében is.

Egy minden munkásra kiterjedő, szakirányú

kultúra kellene. Ez pedig — ha kicsinyég szintén az álmok birodalmába tartozónak tűnik is föl az első pillantásra — talán nem volna egészen lehetetlen valami. S végső eredményében megannyozná a munkásember számára is az életet. Így nyersen, dedukcióra váró tételkedően odavetve ez a mondás bizonyára olyanforma hatást vált ki, mintha igen alaposan elhajítottam volna a súlykot. Pedig talán igazam van annyira-mennyire. Lássuk.

Nagyobbzabású, általános, művészetileg és tudományosan jól megalapozott magyar nyomdászati szakkultúra esetén, ha tehát az átlagos nyomdász is benfentessé lenne mestersége históriájának, anyagtanának és művészeti vonatkozásainak minden irányú ösmereteiben: először is valószínű, hogy szakunk a gazdasági kifizetődés szempontjából is jócskát emelkednék. A szaktudás utakat tör, s megbecsülést teremt a maga számára. Még a mai hallatlanul nehéz időkben is. Ha itt nem, hát odébb. Vagy legalább meghozza a jogosult önértetet és a szabadabb mozgáshoz való bátorságot. Mérheteretlenül fokozná tehát a szakbeli szolidaritás érzetét is.

Ez a materiális fele a dolognak. A második része inkább eszmei tartalmú, de hatásában talán még üdvösebb: harmónikusá teszi — munkálkodása közben — a nyomdász lelki életét, az olyan

nyomdászét tudniillik, aki szaktanulmányai révén eljutott odaig, hogy egész kiterjedésében megösmérje és megszeresse a maga foglalkozását. Az ilyen nyomdász ugyanis gyönyörűségét tudja találni a látszólag legaprólékosabb szakbeli dolgokban is. Ezernyi jó és becsületes szakember élete, működése és tanító példaadása lebeg állandóan előtte; egy-egy betűtípus avagy ornamentumrészlet láttán nagyszerű művészeti korszakok emléke merül föl gondolkozásában; a tömérdek anyagfélének szemlélete a szórakoztató gondolatok és ideák végeérhetetlen láncolatát idézi föl benne, s az emberi haladás tudatának minden magasztossága ott rezeg a lelkében, amikor szeme rávetődik finomszerkezetű Linotypejeinkre, robusztus gyorsajtóinkra, meg mammut rotációsainkra. Az ilyen nyomdász nem unatkozik többé; lelke tisztul, magasztosodik; abszolút emberré, *abszolút munkássá* lesz.

Büszkén valljuk a nyomdászatot minden foglalkozások legelsejének. A jövőért, a világszabadságért, a szellem fölszabadulásáért folyó isteni küzdelemnek mi vagyunk a névtelen utászkatonái; becsüljük meg magunkat; becsüljük meg úgy, hogy szeretettel érdeklődünk gyönyörű foglalkozásunk minden legapróbb részlete és vonatkozása iránt.

Novák László

A m a g y a r h e l y e s í r á s

1. A HELYESÍRÁSI SZABÁLYZATOK TÖRTÉNETE.

z emberi gondolat testet ölt az élő beszédben, s e testnek, a mi beszédünknek ruhája az írott vagy nyomtatott betű. S írásmódunknak nem szabad sem több, sem kevesebb fontosságot tulajdonítani, mint amennyit az egyén külső megjelenésének tulajdonítunk. A helyes írásmód feladata, hogy lehetőleg alkalmazkodjon az élő beszédhez; olyan legyen, hogy az olvasó előtt az élőszót helyettesítse és lehetővé tegye, hogy a távollevő író gondolatát helyesen, világosan értesse meg vele. Hogy az írás ezt teljesen elérhesse, az első nagy akadály, hogy sokkal kevesebb a rendelkezésünkre álló betűk száma, mint amennyi hangot egy-egy élő nyelv használ. A másik nehézséget az okozza, hogy az élő beszédnek igen fontos tulajdonságait, a hanghordozást, a szótagok nyomatekát, vagyis a hang-

súlyt s a szüneteket, melyek mind lényegesen hozzájárulnak a beszéd világos megértéséhez, az írás nem jelöli. A harmadik nehézséget pedig az okozza, hogy az élő nyelv folyton változik, mondhatjuk nemzedékről nemzedékre, azonban az írásmód állandóbb s a szavak, mondatok megszokott képéhez jobban ragaszkodunk, mint a szavak kiejtése módjához.

Ezek a körülmények okozzák, hogy minden nyelv írásmódja tulajdonképp küzdelem az élő nyelvhasználat és a mult hagyománya között. Rendesen úgy szokták mondani, hogy a fonétikus és etimológikus írás elve küzd egymással a különböző nyelvek helyesírásában. Ez azonban helytelen kifejezés. Egy nyelv írásmódja sem lehet sem egészen fonétikus, sem következetesen etimológikus. A mai művelt nyelvek írásmódja vagy a mult hagyományain alapszik, vagy pedig a kiejtéshez igyekszik alkalmazkodni. Az angol,

francia, svéd, dán nyelvek írásmódja inkább *hagyományos* (nem pedig etimológikus), amennyiben az írás a nyelvnek egy régebbi alakját őrizte meg, de ezt sem következetesen. A szó írott alakja elmaradt a mai kiejtéstől, úgyannyira, hogy az írott és beszélt alak között mesterségesen kell megcsinálni a kapcsolatot. Így pl. az angol *year*, *action*, a francia *heureux*, *beaux* szavaknak írott alakja s mai *jír*, *eksn*, *örő*, *bó* (magyarul írva) kiejtése között. Ezzel szemben az olasz, orosz, horvát s bizonyos mértékben a spanyol és német nyelv írásmódja is igyekszik a kiejtéshez alkalmazkodni s kevesebb tért juttat a múlt hagyományainak. E két elv, a hagyomány és a mai kiejtés elve küzd minden európai nyelv írásmódjában, s a helyesírás mindig annál könnyebb és célszerűbb, mennél közelebb jut igazi feladatahoz, az élő beszéd pontos feljegyzéséhez. Csaknem minden nyelv írás-

módját még az is megnehezíti, hogy nem következetes. Ugyanegy hangot többféle betűvel jelöl s viszont ugyanaz a betű többféle hang jele lehet. Ebben a tekintetben az angol írásmód a leghírhedtebb. Pl. az *a* betű a következő hangokat jelölheti: *é*, *e*, *á*, *a*, *ā*; viszont pl. az *i* hangot ennyiféleképp írják: *e*, *ee*, *ea*, *ie*, *ei*, *eo*, *ey*, *ay*. A többi nyelvben is elég nagy az ingadozás és következetlenség ebben a tekintetben.

A magyar írásmód az összes európai nyelvek között a legegyszerűbb és legvilágosabb, mert legkevesebb benne az ósdi hagyomány, az egyes hangok írása és a betűk használata tekintetében a legkövetkezetesebb.

S ha egy francia író az ő nehéz és következtelen helyesírásukat nemzeti szerencsétlenségnek nevezte, mi bátran mondhatjuk a mi egyszerű és könnyű írásmódunkat nemzeti szerencsének. S aknázzuk is ki ezt a szerencsét s ne tegyük írásmódunkat az ósdi hagyományok fentartásával s

oktalan szörszálhasogatások megőrzésével erőszakosan nehezebbé.

A mai magyar írásmód alapelve a művelt, tájszólási sajátságoktól lehetőleg mentes kiejtés. Csak kis mértékben korlátozza ezt a hagyomány és a szófejtés (etimológia), amennyiben néhány szóban megőrizzük a mai kiejtéstől eltérő régi alakot. Így pl. írjuk a szó- és szótagvégző *h-t*, noha a kiejtésben nem hangzik: *céh*, *cseh*, *düh*, *moh*, *pléh*, *potroh*, *éhs ég*, *éhgyomor*, *sohsem*;

egyedül egyes szavaknak a kiejtéstől eltérő régi alakját őrzi meg írásmódunk: *mindnyájan*, *csínján*, *rögtön*; ezeket így ejtjük: *minnyájan*, *csínynyán*, *röktön*. A szófejtés elve írásmódunkban csak annyiban érvényesül, hogy a *tő* és a *rag* vagy képző érintkező helyén lehetőleg világosan megőrizzük mindkettőnek alakját, hacsak nagyobb hangtani változás nem történt velük. Tehát így írjuk: *atyja*, *botja*,

tartja, *anyja*, *fonjuk*, *adon* stb., noha így ejtjük: *attya*, *bottya*, *tartya*, *annya*, *fonnyuk*, *aggyon*.

A magyar helyesírás alapelveit a M. T. Akadémia állapította meg mindjárt megalakulása után s azóta csaknem egy évszázadon át az akadémiai szabályzat volt az egyetlen hivatalos útmutató a helyesírás kérdéseiben. Azonban az Akadémia mindig nehézkes volt s nem tudott együtt haladni az élet és az irodalmi nyelv fejlődésével. Már az ötvenes években folytonos viták voltak a helyesírás körül s maguk az Akadémia tagjai közül is sokan sürgették a helyesírási szabályok egyszerűsítését s az irodalmi fejlődéshez simítását. Érdekes, hogy az Akadémia nyelvtudományi bizottsága már 1856-ban ajánlotta az egyszerű *c-t* a *cz* helyett, de az összes ülés elvetette s csaknem hét évtizednek kellett elmúlnia, míg az egyszerű *c* az Akadémiában is győzött. Ekkor hagyták el hivatalosan a névelő és a mutató névmás mellett a hiányjelet (*a' világ*, *e' könyv*) s egyszerűsítették

A Brüder Butter drezdai betüöntöde Kallista-vignettája és Ohio antiqua-betűje

az *illy, olly, melly* névmásokat így: *ily, oly, mely*. Az írásmód egyszerűségére törekvés nem aludt el. Mind többen sürgették az egyszerű *c* használatát s már a hatvanas évek elején felmerül az *aki, ami* stb. névmások egybeírása (Czuczor és Fogarasi így írják a Nagy Szótárban). Később Joannovics György indítványozza a kétjegyű mássalhangzók egyszerűsítését a ragozott alakokban is (*öccse, visszük, arannyal* e h. *öcscse, viszsük, arannyal*). Azonban az Akadémia továbbra is változatlanul adta ki helyesírási szabályait.

Az élet mind jobban távolodott a merev szabályoktól s a tanítás érdeke is az egyszerűsítést, a könnyítést sürgette, s a nyelvtudományi irodalomban, különösen a Magyar Nyelvőrben számos cikk foglalkozott a helyesírás kérdéseivel. Az erősebb mozgalmat Simonyi Zsigmond indította meg azzal, hogy 1891-ben javaslatot tett az Akadémiában, a helyesírás szabályainak korszerű átdolgozását sürgetve. Négy javaslatot tett:

1. Az egyszerű *c*-t kell használni *cz* helyett.
2. Következetesebbé kell tenni a kétjegyű mássalhangzók kettőzését s rövidítve kell írni minden esetben (*öccse, viszsük* stb.).
3. Az idegen szók írását ki kell terjeszteni az eddigi gyakorlat határain túl.
4. Egy szóba kell írni az *aki, ami, ahol, amint* stb. névmásokat.

Ezekhez járult még az a kívánság, hogy szabályozzák a hosszú *i, ú, ü* hangok írását s mellőzzék a felesleges, mesterkéltségek és szörszálhasogató szabályokat.

E javaslatnak nagyon különös sorsa lett. A küldött szakbizottság a javaslatot egész terjedelmében magáévá tette. Így került a négy indítvány a Nyelvtudományi Bizottság elé. Ez elvetette a kettős mássalhangzók egyszerűsítésére vonatkozót, a többit elfogadta. A nyelv- és széptudományi osztály a megmaradt három indítvány közül elvetette a névmások egybeírására és az idegen szavak magyaros írására vonatkozót. Az Akadémia összes ülése azután elvetette a negyediket is, az egyszerű *c* használatát. Tehát mire a javaslat megtette útját az Akadémia hivatalos fórumain keresztül, nem maradt meg belőle semmi. Az Akadémia 1901-ben kiadta »újabbán átvizsgálta« helyesírási szabályait, azonban lényeges javítások nélkül. A javaslatnak ez a története is azt bizonyítja, hogy az Akadémia sokféle bizottságával

és osztályával, maradi nehézkességével nem alkalmas az élet követelményeit megértő helyesírási szabályzat megalkotására.

Azonban az iskola emberei, akik legjobban érezték az ingadozó és zavaros helyesírás bajait, nem nyugodtak meg s a Budapesti népnevelők egyesülete, az Akadémia döntését meg sem várva, 1899-ben kérvénnyel fordult Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, melyben feltárta mindazokat a nehézségeket, melyeket a zavaros helyesírás az iskolának okoz s intézkedést kért e bajok elhárítására. A miniszter belátta kérésük fontosságát s megbízta Simonyi Zsigmondot, a Magyar Nyelvőr szerkesztőjét, hogy dolgozza ki a magyar helyesírásnak az iskola követelményeit szem előtt tartó, rövid és könnyen érthető szabályzatát. Simonyi teljesítette ezt a megbízást s gondos javaslatot készített a magyar helyesírás rendszeréről az Akadémiában tett javaslatok alapján. Ezt a munkálattal a miniszter a Közoktatásügyi Tanács bírálata alá bocsátotta. A Tanács beható tanácskozás tárgyává tette az egész szabályzatot s helyesítő felterjesztése alapján a miniszter 1903 március 14-én kelt rendeletével a szabályzatot kiadta s a rendelkezése és vezetése alatt álló összes iskolának irányadóul rendelte. Elrendelte továbbá, hogy az új iskolai könyvek s a meglévőknél új kiadásai ehhez a szabályzathoz alkalmazkodjanak.

Ez idő óta két hivatalos jellegű helyesírás volt használatban. Az Akadémia a maga szabályait használta kiadványaiban s ezt követték a tőle támogatott folyóiratok. Az iskolai helyesírást használták az iskolakönyvek s ez vált kötelezővé az iskolákban, tehát emellett nőtt fel az utolsó húsz esztendő tanuló ifjúsága. Ez a kétféle írásmód nagy zavart és folytonos ingadozást okozott, mert kétféle tekintélyre lehetett hivatkozni, tehát mindenki a maga egyéni véleménye szerint választott a kétféle írásmód között, vagy pedig egyiket sem követve, saját bogara szerint csinált magának külön szabályokat. A napilapok és a nyomdák más-más írásmódban állapodtak meg s ezzel is növelték a zavart. A Magyar Nyelvőr nemrég összeállította, hogy napilapjaink milyen helyesírást használnak. Legtöbb napilapunk a három főpontban az iskolai írásmódot követi: *c*-t ír, egy szóba írja az *aki, ami, ahol* stb. névmásokat s egyszerűsíti a kettős mássalhangzókat (*kérvénnyel, tanácscsal, terjesszék* stb.) Így ír-

nak a Magyar Hírlap, Magyarország, Nemzeti Ujság, Népszava, 8 órai Ujság, Pesti Hírlap, Pesti Napló, Új Nemzedék, Szózat, Világ. Az akadémiai helyesírást használja mind a három pontban Az Ujság (*cz, a ki, kérvénnyel*); válogat a kettő közül és saját maga számára külön helyesírást használ Az Est (*c, de: a ki, kérvénnyel*) és a Budapesti Hírlap (*c, kérvénnyel; de: a ki*). A részletekben tarka összevisszaságot figyelhetünk meg. Egynémelyik lapnak még külön helyesírási bogarai is vannak. Például a Világ mindig két *t*-vel írja az ilyen műveltető igéket: *választtat, sejtтет, tarttat, festtet*; s ebben a Nyugat is követi. Az idegen szavak írásában napilapjaink mind a magyaros írásmódhoz ragaszkodnak, sőt a Budapesti Hírlap és a Népszava igyekszik minden egyes idegen szót magyarosan írni. Abban — sajnos — minden egyes napilapunk egyformán jár el, hogy a hosszú *i, ú, ü* magánhangzókat kiküszöböli a magyar nyelvből.

Idővel az Akadémia nyelvtudományi bizottsága is belátta, hogy a kétféle helyesírás zavart és következetlenséget okoz, tehát elhatározta, »hogy helyesírási szabályait ismét átvizsgálja és fontolóra vévén az azóta, különösen az iskolai helyesírásban végrehajtott egyszerűsítéseket, felvesse azokat, amelyek ellen »elvi kifogás nem tehető«. A kiküldött bizottság már 1915-ben elkészült javaslatával, ki is nyomatta, de csak az 1922 május 29-i összes ülés fogadta végre el. S az Akadémia most ki is adta ezeket az újabban átvizsgált helyesírási szabályokat.

Ez az új szabályzat nagy közeledés az egységes helyesírás megvalósítása felé, de még mindig nem az, amit joggal óhajtunk.

A négy főpontban, amelyről már többször volt szó, nagyjában megegyezik a két szabályzat, de a megegyezés még ezek tekintetében sem teljes. Vegyük sorra ezeket a pontokat.

1. A *cz* helyett az Akadémia is elfogadta az

egyszerű *c*-t, tehát a *cz*-t ezentúl csakis családnevekben írjuk (*Czuczor, Rácz, Szenczy* stb.), éppúgy, mint más régi betűkapcsolatot, pl. a *ts, ch, ew*-t.

2. A kétjegyű mássalhangzók egyszerűsítését is elfogadta az Akadémia, tehát egyformán írja *össze, annyi, hattyú és ésszel, arannyá, füttyel* stb. De mégis maradt kivétel, t. i. a tulajdonneveket ragozva és csonkítatlanul írja: *Keménynyel, Aranynyal, Kovácscsal*, sőt a kereszt-

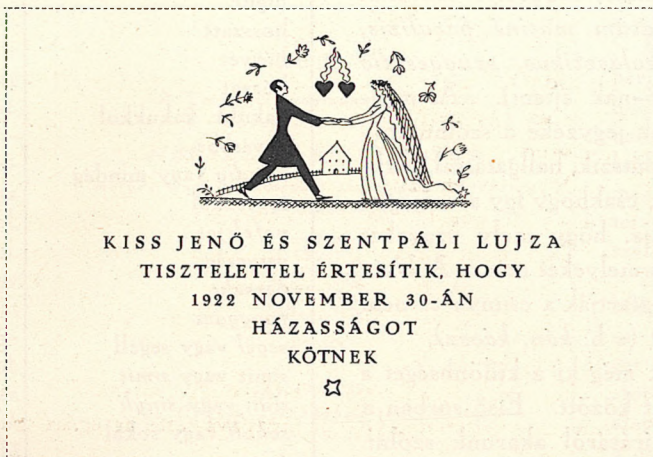
és helyneveket is: *Györgygyel, Károlyhlyal, Szilágygyal, Tihannyal*. Ismét egy szörzsálhasogató új szabály. Olyan ritka eset, hogy a tulajdonnév mellé a *-val, -vel* rag járul, hogy ezért külön szabályt igazán nem volt érdemes alkotni.

3. Elfogadta az új szabályzat a névmások egybeírását is,

azonban ezt sem teljesen. A személynév mással egybeírja a személyragos határozó ragokat (*énbennem, teneked, ötöle, mihozzánk, öröluk*), de külön szó marad a névutó (*én miattam, te általad, ő utána*). Ebben az akadémiai szabályzatot tartjuk helyesebbnek. Egyrészt, mert a névutót a főnév mellett is külön írjuk, másrészt meg a névutó egybeírásával feleslegesen hosszú szavak keletkeznének.

Egybeírja a szabályzat az *aki, ami, amerre, ahol* stb. névmásokat *s* ezzel ez a több mint félszázados vita is véget ér. A mutatónévmás egybeírása a névutóval már nem ment ilyen simán. Szörzsálhasogató okoskodással különbséget tesz a szabályzat a magánhangzóval és mássalhangzóval kezdődő névutók között. A magánhangzóval kezdődőket egybeírja (*azelőtt, azalatt, ezután, eziránt* stb.), a mássalhangzóval kezdődőket ellenben nem írja egybe (*a mellett, a fölött, e végett* stb.). Az iskolai helyesírás következetesen egybeírja mind: *amellelt, afölött, evégett*.

4. Az idegen szavak magyaros írását az új szabályzat »kiterjeszhetőnek tartja, de nem korlátlanul«. Sokat engedett az Akadémia régi

A Brüder Butter drezdai betűöntőde Corty-vignettája és Ohio-betűje

merevségéből, de még mindig nagyon elmarad az élő nyelvhasználat és a mai irodalmi szokás mögött. Igaza van a szabályzatnak abban, »hogy a közkeletűség egyénenként nagyon változó fogalom és szoros korlátokat felállítani lehetetlen«. A szójegyzéken meglátszik, hogy sok esetben nehezen határozták el magukat a magyaros írás elfogadására és több olyan szót ajánl idegen írásmóddal, amelyet teljes joggal mondhatunk közhasználatúnak. Pl. a *datum*, *matinée*, *paralysis*, *protoplasma*, *revue*, *scholastikus*, *suggestio* szavakat magyarosan írhatjuk: *dátum*, *matiné*, *paralízis*, *protoplaszma*, *revü*, *szkolasztikus*, *szuggesztió* (akkor nem fogják *-ció*-nak ejteni). A meghonosodott idegen szavak jegyzéke a szömutatóban igen hiányos. Úgy látszik, hallgatással akartak kitérni a döntés elől, csakhogy így a szójegyzék használója nem tudja, hogy mely szavakat szabad magyarosan írni s melyeket nem. A *khán* és *khaosz* szavakban megtartják a csunya és nem magyaros *kh* szókezdetet (e h. *kán*, *káosz*).

Ezzel nem merítettük még ki a különbséget a két helyesírási szabályzat között. Első sorban a hosszú *i*, *ú*, *ü* hangok írásáról akarunk szólni. A régi akadémiai szabályok s az iskolai helyesírás is még úgy intézkedtek, hogy »az írásban is meg kell jelölni hosszúságukat«. Az új szabályzat már csak annyit mond, hogy »ajánlatosabb« megjelölni a hosszúságot. Ez az engedékenységgel nagy hiba; nekünk követelnünk kell a hosszú magánhangzók megjelölését az írásban is és nem szabad megengednünk, hogy az írás és nyomtatás kitagadja a magyar nyelvből a hosszú *i*, *ú*, *ü* hangokat s ezzel a magyar kiejtést rontsa.

Az egyes szavak írásában is elég sok külön-

ség van még mindig a kétféle helyesírás között. Itt összeállítjuk ezeket a különbségeket s *dólt betűvel* jelöljük azt az alakot, amelyet mi helyesnek tartunk.

Akadémiai:	Iskolai:
április	<i>április</i>
birkozik	<i>birközik</i>
bölcsesség	<i>bölcsesség</i>
csúsztat	<i>csúsztat</i>
félszer vagy <i>fészter</i>	<i>fészter</i>
hígul	<i>hígul</i> vagy <i>higul</i>
hosszatt	<i>hosszatt</i>
húsvét	<i>husvét</i>
húszat	<i>huszat</i>
kakukk, kakukkol	<i>kakuk, kakukkol</i>
kevésbbé	<i>kevésbé</i> vagy <i>kevésbbé</i>
mindig vagy mindig	<i>mindig</i> vagy <i>mindig</i>
motozkál	<i>motozkál</i> v. <i>motoszkál</i>
<i>nefelejcs</i>	<i>nefelejts</i>
összeség	<i>összesség</i>
<i>persely</i>	<i>perzsely</i>
<i>poggyász</i>	<i>poggyász</i> v. <i>podgyász</i>
<i>segél</i> vagy <i>segáll</i>	<i>segél</i>
<i>simít</i> vagy <i>simít</i>	<i>simít</i>
<i>sínli</i> vagy <i>sínyli</i>	<i>sínyli</i>
<i>sokall</i> vagy <i>sokal</i>	<i>sokall</i>
újj	<i>ujj</i>
újonnan	<i>ujjonnan</i>
újság	<i>újság</i> vagy <i>ujság</i>
úszkál, úsztat	<i>uszkál, usztat</i>
<i>vajjon</i> vagy <i>vajon</i>	<i>vajjon</i>
<i>vígad</i> vagy <i>vigad</i>	<i>vígad</i>

Íme még mindig elég sok különbség van a kétféle írásmód között, úgyhogy egységes helyesírásról még mindig nem beszélhetünk. Következő cikkemben az egységes helyesírás szükségességét és alapelveit fogom megbeszélni elsősorban a könyvnyomtatók szempontjából. Dr. Balassa József

Szedéspéldáink gyakorlati felhasználása

apunk olvasóinak egyike-másika élőszoval vagy írásban kifogásolja néha szedéspéldáink komplikáltságát. — »A gyakorlati életben — írja egyik szlovenszkoí olvasónk — vajmi ritkán akad olyan munka, amelyhez valamelyik szedés-mintájukat felhasználhatnók. A szöveg, a munka természete, a megrendelő speciális kívánságai egyaránt útját állják a szedéspéldák praktikus felhasználásának; arról nem is szölok, hogy prakszisunkban a legtöbb munka egyszínben készül s hogy a rendelkezésünkre álló betű és díszítőanyag nem olyan divatos, mint az Önöké.« — »Főnökeink a gyors

munkát követelik — mondja egy másik kollégám —, ami úgyszólván kizárja annak lehetőségét, hogy nívósabb és divatosabb munkát produkálhassunk. Olyan egyszerű szedéspéldákat kellene közölni a szaklapokban, amelyeknek utánszedése könnyű s amelyek biztos alapot nyújtanak arra, hogy a gyakorlati életben előforduló bármily nyomtatványhoz alapul szolgáljanak a kezdő akszidensszedőknek.«

Ezt a két tételt ragadtam ki ezen cikkem kiindulópontjául.

Elsősorban megjegyzem, hogy szedéspéldáinkat sohasem tervezzük azzal az intencióval, hogy azokat más kollégák vonásról vonásra pontosan utánozhassák. Jól

tudjuk, hogy a gyakorlatban a legtöbb munka más és más körülmények között készül s noha bőven akad olyan munka is, amelyet pontosan ugyanúgy lehetne kiszedni és kinyomtatni, mint szedéspéldáink valamelyikét, ez mégsem történik meg, mert az egyes egyének ízlése különböző. A mi iparunkban — különösen napjainkban — a munkák kivételére döntő befolyással bír a megrendelő, a munkaadó és a munkás egyéni ízlése. Ritka eset, hogy mind a három egyetért valamelyik munka szedéstechnikai megoldása és színezése dolgában. Ezért teljesen tisztában vagyunk azzal, hogy mintáink mását a gyakorlati élet munkái között nem igen láthatjuk viszont.

Azt, hogy a nyomdák be rendezése nem engedné meg szedéspéldáinknak utánzását, nem fogadjuk el nyomós oknak, mert egy-egy szedéspéldánk összehajlását másfajta betűkkel, más vignettákkal, más színezéssel is el lehet érni.

Sokkal nagyobb baj, hogy a munkaadók gyors munkát követelnek, mert a megrendelő nem hajlandó nagyobb áldozatokra. Ezzel szemben azonban áll az, hogy a modernebb felfogású kereskedő feltétlenül jobb munkát is vár a nyomdásztól. Divatosabb és nívósabb munkához pedig idő kell, miután azt gondos megfontoltsággal kell megtervezni és a tervet megvalósítani. Szedéspéldáinkat azonban a gyorsan előállítandó munkákhoz is lehet mintául felhasználni, mert kellő technikai készütség mellett a legkomplikáltabbnak látszó mintaszedéseink is gyorsan utánaszedhetők.

Szedéspéldáink csak látszólag komplikáltak. Alapos tanulmányozás és technikai kivitelüknek átgondolása után egyszerű szedésekké vedlenek át, amelyeknek egyes részleteit könnyen vihetjük át a gyakorlati munkákra.

Szedéspéldáink megtervezésénél főként az a szempont vezérel, hogy a kompozíciót teljes egészében épp úgy fel lehessen használni a gyakorlatban, mint akár egyes részleteit is, sőt hogy a különböző példák egyes részleteiből egy-egy újabb kompozíciót lehessen alkotni.

Az alábbiakban a lapunk legutolsó két számában közölt szedéspéldák gyakorlati felhasználását fogom illusztrálni mellékleteink 16 példájával és a szöveg között elhelyezett 3 példával.

A melléklet 1. példájához az októberi szám 1. példája szolgáltatta az alapeszmét: szalagszerű díszítés többszörös alkalmazását. Itt utalok arra is, hogy egy jobban berendezett nyomdában is előfordul, miszerint egy-egy szedéstervezetünkhöz nem találnak megfelelő

betűt vagy díszítést. E példa vastag vonalai igen erős-képző fősort igényeltek; megfelelő betűtípus hiányában a fősort a *Messe-Groteszk* mintakönyve nyomán linoleumból vágtam ki.

A 2. példa alapgondolatát a multhavi szám 179. oldalán közölt egyszínű reklámszedésből vettem át. Miután azonban a három egymást követő hajlított sor és a vignetták csupasz alkalmazása esetén a kompozíció felső része túlságosan elaprózódott volna: szalagszerű alapnyomáshoz folyamodtam, ami a szedésnek szilárd támpontot adott. A harmadik szín alkalmazása hasonló szedésnél szükségszerűleg el is hagyható, anélkül, hogy ez a munka rovására esne.

A 3. példához a szeptemberi szám 13. példája szolgált mintául. A kettőt összehasonlítva: nem találunk sok közös vonást, de valójában mégis az utóbbi adta az ötletet: kisebb sorfoltok között szalagon alkalmazni a fősort.

A 4. példának vignettáját köralakban veszi körül egy sor, az aránylag kevés szöveget pedig alapnyomat emeli előtérbe. Ehhez igen hasonló alapgondolat jut kifejezésre a szeptemberi szám 5. és 6., az októberi szám 10. példájánál. A nagy üres papírsík dekorálását célzó keresztek alkalmazására a multhavi szám 16. példája adta az ötletet.

Az 5. példa alapformája a szeptemberi szám 6. példájából való.

A kettő közötti eltérés főként abban nyilvánul meg, hogy míg az utóbbi — a nagy vignetta miatt — meglehetősen laza és terjedős, addig mostani példám tömörebb és egységesebb kompozíciójú.

A 6. példa folthatásban a multhavi 10. példát tükrözteti vissza, felső részének sorszedése viszont ismét csak a szeptemberi szám 6. példáját.

A 7. példa az októberi szám 3. és 8. példáiból vett alapötletek kombinálásából származik. A 3. példából a rézsutos sorállítás, a 8. példából viszont annak középső része szolgált mintául.

A 8. példa fősorának mintája a multhavi szám 175. oldalán levő szedés főSORA; a külső keretszerűen szedett sorok mását pedig szeptemberi fedőlapunkon találhatjuk fel.

A 9. példa főSORKIKÉPZÉSÉT a multhavi szám 171. oldalán közölt példa és a melléklet 16. példája alapján terveztem. A hasonlatosság szembeütő különösen ez utóbbi mintával. A vignetta befogása a főSOROKKAL azonos gondolatra vezethető vissza. A példa vignettája: a labdarúgó alakok és a színesen nyomott körívek tömöntés útján bontottak két színre.

A 10. példa fOLTSZERKEZETRE éppen ellenkezője a

MEGHÍVÓ

A Természettudományi Társulat
folyó évi január 6-án tartja ezévi első
NÉPSZERŰ ELŐADÁSÁT,
melyre Önt és vendégeit tisztelettel meghívja
az Elnökség

Az előadást
az Uránia-színházban tartjuk meg
délután 10 órakor

*
Pontos megjelenést kérünk,
mert az előadás alatt az ajtók
zárva maradnak

A Brüder Butter drezdai betűöntőde Reibetantz-vignettája
és Ohio-kurzív betűje

szeptemberi szám 14. példájának. Ez utóbbinál az alapnyomathoz kapcsolódik a fősor, a mostaninál a papír felülete nyúlik be negatív betűk alakjában a színesen nyomott szalag föltjába. (E példát övező tangírozott háttérrel csakis a szedés valódi hatásának kidomborítása céljából alkalmaztam s a cégjegyszedés kompozíciójához nem tartozik.)

A 11. példa előfutárai a szeptemberi szám 10. és az októberi szám 13. példái. E három példa alap-
eszméje azonos.

A 12. példa föltja emlékeztet a szeptemberi szám 7. példájára, noha világos, hogy a fősorok hajlítása leginkább a vignetta rajzához idomult.

A 13. példa mintájául a szeptemberi szám két példáját vettem. Akár a fejlel lefelé fordított 10. példát nézzük, akár a 18. példa felső sorcsoportját, egyaránt megtaláljuk a hasonlatosságot.

A 14. példa színesen nyomott vastag vonalainak és az ötszörösen alkalmazott mütyürkének a multhavi szám 8. példájánál találjuk meg a nyomát. E két példa között nem nagyfokú a hasonlóság, de saját munkámról lévén szó, tudom, hogy mégis ez a példa adta meg az alapötletet mostani példámhoz is.

A 15. és 16. példáknak egyként a multhavi 15. példa a szülőanya, noha a 15-ösnek fötelosztására a szeptemberi szám 4. példája is kihatással volt.

A 199. oldalon levő szöveg közötti példa alapformája a multhavi 16. példából való. A 201. és 203. oldalakon elhelyezett szedéspéldák sorképzése viszont a multhavi szám 181. oldalán levő példa sorképzésével azonos. Ez utóbbi példák klasszikus szedéstillusa rendkívül alkalmas az egyszínű és egyszerű akszidenciák előállítására.

Mindezekből látható, hogy szedéspéldáink tetszés szerint dolgozhatók fel a gyakorlatban, miután valóssággal úgy állítjuk elő ezeket, mintha olyan megrendelt munkák volnának, amelyeknek készítésénél teljesen a magunk ízlésére vagyunk ráutalva. Ez így is helyes. Szedéspéldáinkkal tanítani akarunk: egy új szedéstechnikai irány alapjait, körvonalait és motívumait akarjuk megismertetni szaktársainkkal. Ilyen célokra nem igen lehet, sőt nem is célszerű gyakorlati munkákat felhasználni, mert — ismételjük — azoknak előállítására mások is befolytak, akiknek ízlése, célja a miénkkel nem mindig egyező.

Hogy egyes példáink komplikált szedéseknek látszanak, onnan van, hogy egy számban a szedéskompozícióbeli változatosság minél szélesebb alapú demonstrálására törekszünk, csak azért, hogy szaktársainknak annál több szedésbeli motívumot, irányvonalat mutassunk be, amit a fentebb leírtak alapján egyes részletekben ügyesen felhasználhatnak. Wanko Vilmos

A szedőgépezem berendezése

ár írtunk arról, hogyan fogjon hozzá munkájához a kezdő gépszédő: írtunk egyik közleményünkben a szedőgépek jókarbantartásáról is. Ezúttal nagy vonásokban a szedőgépezem berendezéséről szólunk, bár a sorrendben ez lett volna az első. De lehet-e most szólnunk új szedőgépezemek berendezéséről? Nem! Viszont számolnunk kell azzal, hogy lépünk túl határainkon és olvassák és bizony Csehszlovákiában, Jugoszláviában, Romániában is várnak útmutatást tőlünk egyik-másik szakmai kérdésben. Ezek a területeken tért hódítanak most a szedőgépek. A szedőgépgyárak annyi megrendeléssel vannak ellátva, hogy nem győzik a munkát. A legkülönfélébb típusok kerülnek piacra. Németországban, Svájcban, Angliában olyan nagy a szedőgéphiány, amilyen még nem volt. És azután meg nálunk sem lesz mindig ily vígasztalan a nyomdaipar helyzete, mint most. Ezért nem lesz érdek nélkül való, ha erről a tárgyról is szólunk.

A nagy szedőgépszükséglet oka abban rejlik, hogy a háboru alatt teljesen szünetelt a szedőgépek gyártása. A fémanyagot, amely a szedőgépek gyártására szolgált volna, hadicélokra használták fel, sőt a gyárakat is átalakították erre a célra. Most, hogy a visszaalakítás megtörtént, a tehetősebb üzemek pótolni igyekeznek, amit kénytelenségből elmulasztottak.

A szedőgépek elhelyezésénél fontos a helyiség kérdése. Erre a célra a szedőterem legvilágosabb része

választandó, amelyet ajánlatos deszkafallal elrekeszteni a kéziszedőktől. Nagyablakos, külön terem volna a legjobb. Helytelen, hogy a hajtóerő kedvéért némely üzemben a nyomógépteremben állítják fel a szedőgépeket. Ügyelni kell arra, hogy a gépszédők a szedőterem mozgalmasságától, járás-kelésétől megkíméltesenek. Először azért, mert az így felverődő por káros a szedőgépek finom szerkezetére, másodsor, hogy a kéziszedőknek ne kelljen még az olvasztótégelyek által fejlesztett hőséget és ólomgázokat is beszívniok. A gépszédők elkülönítése azért is kívánatos, hogy azok figyelme ne vonassék el munkájuktól és a gép járásától.

A gépeket úgy kell elhelyezni, hogy a nappali világosság a szedő tevékenységének főterületére essék. Ez a Linotypénál a billentyűzet, a gyűjő- és az öntőszerkezet (-kerék). A Typographra balfelől jusson világosság, hogy ez a leszedett matricasort, a kizáró- és öntőkészülék működését világítsa meg. A Monotypebillentyűzet szintén az ablak felé, esetleg kissé rézsútosan állítandó fel.

A legelőnyösebb hajtóerő szedőgépek részére a gépenkénti külön motor, melynek megindítása vagy megállítása a szedő kezügyébe essék. A motort be kell fedni, nehogy esetleg ráeső matrica vagy egyéb tárgy megrongálja. Ha transzmissziós hajtóerő volna csak lehetséges, akkor azt a padlóról ajánlatos felvezetni, mert a mennyezetről jövő szijázat különféle baleseteknek tehetné ki a gépszédőt.

Különös fontossággal bír a szedőgépteremre a szak-

szerű és alaposan működő szellőztetőkészülék. Ezt egy gyakorlott szerelőbádogos a kellő felvilágosítások után kifogástalanul elkészítheti. A készülék természetesen a gépek számához mérten alakítandó. Egy-két gépnél elegendő egy kivezetőcső is, amelyhez mindenesetre egy kisebbszerű szívókészülék alkalmazása ajánlatos. A csövek sisakot képezzenek az olvasztótégelyek felett, hogy ezek be legyenek fedve. A sisakon az ólom utánpótlásának lehetővé tételére olyan csapóajtócska (magyarul: klapni) alkalmazandó, mint amilyen az olvasztótégelyen van. A gázfűtés, vízhűtés vagy sűrített levegő vezetéséhez szolgáló csövek, valamint a villamosáramot vezető huzalok — ha azok a padlózaton helyeztetek el — szintén befedendők, nehogy ezeknek lábbal való érintése balesetek vagy sérülések okozója legyen.

A mesterséges világítás is úgy helyezendő el, hogy az ne akadályozza a gépszedőt tevékenységében. Azonkívül elegendő melléklámpa is álljon rendelkezésre,

hogy a gép bármely részén előforduló zavarok megvilágíthatók legyenek. Nagyon alkalmasak erre a célra a Linotypenál alkalmazott elhúzzható villanylámpák.

A szedőgépterem falán szerszámszekrények helyezendők el a szükséges csavarhúzókkal, kulcsokkal és a többivel, hogy a gépszedő szükség esetén minden időtrábló keresgélés nélkül rájuk találhasson. Egy asztal a csavarsatu részére, egy polc a tisztogatáshoz, kenéshez szükséges benzines- és olajosüvegek és kannák részére: kiegészítik a szedőgépterem felszerelését.

Az egészségügyi szabályok követése, modern védőkészülékek alkalmazása nemcsak a gépszedők érdeke, hanem az üzem jól felfogott érdekeit is szolgálják. Viszont a szedőgépteremben alkalmazott minden egyes munkás feltétlen kötelessége a rend fentartása.

Egyéb mondanivalóinkat, amelyek részben saját tapasztalatainkon, részben más gyakorlott szakemberek útmutatásain alapulnak, a jövőben sem fogjuk elhallgatni.

H. S.

A betüöntődei anyagokról

betüöntődei anyag beszerzésének nehézségei, a magas árak és egyebek a könyvnyomtatót napjainkban arra ösztökélik, hogy e fajta szükségleteinek beszerzését a lehető legnagyobb körültekintéssel céltudatosan végezze, különben nagyon károsodhatik. A betüöntődék is, mint más egyéb iparcikkek termelő üzemek, tőlük telhetőleg iparkodnak, hogy vevőiket kifogástalanul kiszolgálják, ami törekvéseik dacára elég gyakran nem sikerül. Az írások használatba vételekor számos kifogás esik a betük »aránytalan« felosztása miatt. Egyik esetben az a panasz, hogy a nagybetűk száma magas, más esetekben az írásjelek, számok és az írásokkal szállított francia ékezetű betűk esnek kifogás alá, bár általában ismeretes, hogy az utóbbiak mellőzésével egy étvagy árlap nem szedhető. Régebbi eredetű, orvosolhatatlan »hibák« ezek, melyek a két ipar között fennálló nexus dacára sem simíthatók el teljesen. Ismeretes az is, hogy ahányféle sajtótermék készül, nyelvre és kivitelre nézve, annyiféle arányban használnak el hozzá a betűk. Így pl. a kenyérírásból (kenyérírásnak nonpareilletől ciceró törzsig terjedő, 10 kg-nál nagyobb készletben meglévő írások számíttatnak) szedendő műveknél a csupán kezdőbetűk gyanánt használt verzálisokból a kurrensbetűkhöz viszonyítva még felesleg is marad, más esetben, mondjuk katalógusnál, viszont ellenkezőleg a nagybetűkből, írásjelekből és a számokból

még pótlásra is lesz szükség. Az elosztás miatt sok más kifogást is emelnek, amelyek azonban minden egyes esetben a betüöntődék által nem orvosolhatók.

Mindezekkel szemben, miután a betüöntődékek olyan támpont nem áll rendelkezésükre, amelyből egy bizonyos egységességet alkothatnának, a kenyérírás beosztását a leggyakrabban előforduló nyomdatermékeknél, művek és hírlapok szedéseinel felhasznált betüennyiséghez viszonyítják. Eszerint a kenyérírás darabszámra nézve átlag 78% kis-, 8% nagybetűt, 8% írásjelet és 6% számot, a címírás 62% kis-, 20% nagy-

I. Hány betű van egy minimumban?

Betűtörzs	Átlagos minim. súly kg	Átlagos vastagságú betűfajtnál drb	Keskenyebb betűfajtnál drb	Szélesebb betűfajtnál drb	Egy 20 ciceró széles sornak súlya kg	
Nonp.	6 pont	4	8000	8500	6500	0.040
Petit	8 „	5	6000	7000	5000	0.054
Borgisz	9 „	5	5000	6000	4000	0.060
Garmond	10 „	6	4500	5500	3500	0.066
Ciceró	12 „	6	3300	4000	3000	0.080
Tercia	16 „	8	2500	3700	1800	0.110
Text	20 „	9	1800	—	—	0.130
Két ciceró	24 „	10	1400	—	—	0.160
Két mittel	28 „	10	1200	—	—	0.180

Két mitteltől feljebb átlagos mennyiségről már nem beszélhetünk, mert a nagyobb betűk kivitelüknél fogva nagy különbséget mutatnak.

betűt, 10⁰/₀ írásjelet és 8⁰/₀ számot tartalmaz. A rendelendő írás tartalmát előre is kiszámíthatjuk, ha tudjuk, hogy egy bizonyos súlyra kb. hány darab betűt kapunk (l. az I. táblázatot).

Még kell még emlitenem, hogy napjainkban egyre gyakrabban fordulnak elő a nagybetűs (verzális) szedések, melyek az eddig említett besztású írásokból nem igen szedhetők, még pedig azért, mert a nagybetűk egynemelyek kivételével egyenlő mennyiségben vannak az írásokhoz be-

osztva. Újabban a betüöntödék kívánságra nagybetűs szedésekhez a kisebbek arányos beosztása után nagybetűket is osztanak megfelelő mennyiségű írásjelek és számjegyek hozzáadásával.

A számjegyekre is volna egy megjegyzésem. Ugyanis jó tudni, hogy a kenyérírásokhoz a számjegyeket általában fél törzsrre, a címírásoknál pedig képüknek megfelelő vastagságra öntik, és pedig, ha képük terjedelme lehetővé teszi, fél törzsrre, ha pedig nem, úgy egyenlő szisztematikus

II. Egy kg körzet és rézlénia darabszáma négyzetekben és hossza méterekben, illetve konkordáncokban

A körzet és rézlénia törzsvastagsága		Egy méter körzet		Egy kg súlyú körzet		Egy kg rézlénia	
		négyzet- (Geviert-) darabszáma	súlya kg	hossza méterekben	darabszáma (Geviert-) négyzetekben	hossza kon- kordáncokban	hossza méterekben
Nyolcadpetit	1 pont	—	—	—	—	760	13.72
Negyedpetit	2 „	—	—	—	—	380	6.86
Negyedciceró	3 „	900	0.225	4.450	4005	254	4.57
Félpetit	4 „	665	0.300	3.350	2227	190	3.43
Perl	5 „	530	0.375	2.700	1431	152	2.75
Nonpareille	6 „	450	0.450	2.250	1012	126	2.28
Petit	8 „	333	0.600	1.650	549	95	1.72
Borgisz	9 „	300	0.700	1.500	450	76	1.54
Garmond	10 „	265	0.750	1.350	357	85	1.37
Ciceró	12 „	225	0.900	1.100	247	63	1.14
Mittel	14 „	190	1.050	0.950	180	54	0.98
Tercia	16 „	166	1.200	0.850	141	48	0.87
Egy és fél ciceró	18 „	150	1.400	0.750	112	42	0.76
Text	20 „	133	1.500	0.650	86	38	0.69
Két ciceró	24 „	112	1.800	0.550	61	32	0.58
Két mittel	28 „	95	2.100	0.475	45	—	—
Két és fél ciceró	30 „	88	2.250	0.450	39	—	—
Három ciceró	36 „	74	2.700	0.370	27	—	—

III. Egy kg 54 pont magas kizárás és négyzet (kvadrát) darabszáma, illetve hossza

Törzsvastagság	Egy kg kizárás darabszáma négyzetekben	Egy kg négyzet (kvadrát) hossza konkordáncokban
Negyedciceró	3 pont	4400
Félpetit	4 „	2400
Perl	5 „	1700
Nonpareille	6 „	1100
Petit	8 „	600
Borgisz	9 „	500
Garmond	10 „	425
Ciceró	12 „	275
Tercia	16 „	150
Egy és fél ciceró	18 „	122
Text	20 „	105
Két ciceró	24 „	70
Két mittel	28 „	50

IV. Egy kg 54 pont magas tágitó és ürpótló hossza konkordáncokban

Törzsvastagság	Konkordánc (1 konkordánc 4 ciceró)
Tágitók:	
Nyolcadpetit	1 pont 750
Negyedpetit	2 „ 400
Negyedciceró	3 „ 250
Félpetit	4 „ 200
Ürpótlók:	
1 nonpareille	6 pont 160
1 ciceró	12 „ 80
2 „	24 „ 40
3 „	36 „ 30
4 „	48 „ 20

vastagságra. A cicerótól a legfelsőbb fokozatig terjedő betüknél a számjegyeket vékonyabb, de ugyancsak tipográfiai pontokra kimenő vastagságra öntik.

A körzetekről a betüöntödék, a sorozatokból állók kivételével, súlyra nézve tetszés szerinti mennyiséget szállítanak. Átszámítását darabszámra és méterre a II. táblázat alapján eszközölhetjük.

A kitöltőanyagot az összes betüöntödék ma már szintén a könyvnyomtatók kívánsága szerint szállítják.

A kizárás súlyra nézve százalékos arányban a következőképpen oszlik meg:

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{4}$	törzs 1	és 2	pontos zárka
15,	35,	17,5,	17,5	7,5,	7,5	%

A négyzetekből (kvadrát), tágítókából és ürpótlókból a rendelt súlyra minden nagyságból egyenlő mennyiséget adnak. A súlyról négyzet-törzsrre és konkordáncokra való átszámítást a III. és IV. táblázatokkal végezhetjük.

Végezetül, ha már általában a betüöntödei anyaggal foglalkozunk, nem lesz haszontalan dolog, ha a részléniák beosztásával és átszámításával is foglalkozunk. Erre nézve is a II. táblázat szolgál felvilágosítással.

Thalwieser Antal

M ű v é s z e t

EGY MEGTÉRÉS TANULSÁGAI. Egy müncheni műkereskedésben nemrég kiállították Pablo Picassonak, az expresszionista festés egyik úttörőjének festményeit. Már hosszú ideje suttogták, beszéltek, majd írták a spanyol festőről a nehezen ellenőrizhető híreket, hogy Picasso — megtért. Visszatért a forradalmi eretnokségből az egy igaz hithez: a klasszikusokhoz. Messzemenő következtetéseket is fűztek az első

kubista festő megtéréséhez, mely nem kevesebbet jelentett a kombinációk számára, mint az expresszionizmus csödjét. A müncheni kiállításon ország-világ láthatta, hogy Picasso valóban — megfordult. Túl van azokon a teóriákon, melyek tiszta intellektuális úton építik fel a festői kifejezést s ennek egyedüli lehetősége gyanánt a geometriai testeket fogadják el. Picasso újabb képei valóban a harmóniákat, a tömegek nyugodt egyensúlyát hirdetik. Észrevehető, hogy a kubizmus apostola a száz év előtti Ingres-rel került közeli rokonságba, a klasszikus tradíciók nagy francia mesterével. Ennek meztelen női, szép, nyugodt plasztikája voltak részben órá is hatással. Ebből azonban éppen olyan korai volna az expresszionizmus csödjére következtetni, amilyen hiba volt valamikor az egyedül üdvözítő raffaelli szépségesszményekre, vagy a naturalista természetlátásra esküdni. A művészet éppen a kifejezőformák örök küzdelmét jelenti és Picasso mostani művészetében, ha merőben ellentétes úton halad is az eddigi irányával, megvannak a nyomai az előző küzdelmeknek. A művész, ha megtér, számító és nem művész. Az igazi művész legfeljebb csak eltér. N.

PAPIRMASÉSZOBROK. Tíz-tizenöt évvel ezelőtt divatban volt az iparművészetben az úgynevezett póttanyagokat, a szurrogátumokat szidni. Az újabb technika és vegyészeti tudomány ugyanis sok olyan anyaggal ajándékozta meg a világot, mely a régi drága és nemes anyagok pótlására való. A műselyem, a cellulóze, a mesterséges (vegyi úton nyert) ékkő, az anilnes festék csupa ilyen szurrogátum, amely ha kisebb kvalitást jelent is a régiekhez képest, de jóval olcsóbb is s így az iparművészetnek elterjesztésében a nagy tömegek közt hatásosan közreműködött. Hogy rációfolt azonban az arisztokratikus szellemekre az élet, mely megmutatta, hogy a leghitványabb anyagból, a marhacsontból is művészi figurákat faraghat az avatott kéz. S most még furcsább dolgokat lehetett látni. A müncheni Gewerbeschau mostani nagy kiállításán az osztrákok egy egész pavillont, annak minden falburkolását, szobrát, figuráját, domborművét papírmaséból gyúrták. Egy olyan szurrogátumból, amely még a gipsznél is olcsóbb, hitványabb és hajlékonyabb. Nem tudni, e három tulajdonság közül melyik tetszett legjobban azoknak a fiatal szobrász-

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁR RT

TELEFON
14-69

RAKTÁRRÓL SZÁLLIT: GÖRGŐ- ÉS VASUTI
RENDSZERŰ GYORSSAJTÓKAT, TÉGELYSAJ-
TÓKAT, KÖNYVNYOMDAI KÉZISAJTÓKAT,
PAPIRVÁGÓGÉPEKET, LEMEZOLLÓKAT STB.
VÁLLAL BÁRMELY SZAKMÁBA VÁGÓ JAVÍTÁST

TELEFON
61-90

GYÁR ÉS IRODA BUDAPEST V, VÁCI-ÚT 48

növendékeknek, akik tanáraik vezetésével Bécsben ezeket a papirmasésbrokat kidagasztották, meggyúrták és vagonba rakva Münchenbe szállították s ott felépítették az osztrák »Kincsház«-at. Így neveztek el ugyanis az osztrák pavillont, hogy táncoló istennőszobraival, papirmaséjának cifra nyomorúságával és a címével jelképezze a mai könnyelmű, szegény és életvidám Bécsset. N. P.

L a p s z e m l e

A ZEITSCHRIFT des Deutschen Vereins für Buchwesen und Schrifttums ezidei 1—3. száma a német szignet történetét hozza Dr. phil. Annemarie Meiner tollából. A szerző német alapossággal és hatalmas készütséggel dolgozza fel a szignet történetét az ősnymotványok korától kezdve egész a mult század utolsó évtizedéig. A 72 nagy kvartoldalas tanulmányt 99 ábra élénkíti. Ez alkalommal nem térünk ki a tanulmány kívánatos ismertetésére, miután tárgyának speciális volta teljesen kizárják a dióhéjban való illusztráció nélküli ismertetését, de adandó alkalommal részletesen adjuk közre a szignet történetét.

ARCHIV für Buchgewerbe und Gebrauchsgraphik. Három vaskos füzetet alkotnak az idei 3—8. számok. A 3—4. számként megjelent 2. füzet a Wiener Heft — bécsi szám. Szövege és dús illusztrációs anyaga a bécsi grafikával, sokszorosító és rokon iparokkal foglalkozik. — A 3. füzetet képező 5—6. szám: Wortleistung in Form und Technik alcímet viseli. A nagybetűs kurzívából szedett szövegben csupán négy cikket hoz az alkalmazott grafikának jelentőségéről a jelenkorra, a könyvillusztrációkról, a hivatalos grafikáról és az alkalmi és családi grafikáról és e rövid lélekzetű értekezéseket a forma és technika legjelesebb alkotásaival illusztrálja. Rengeteg sok mellékleten több száz grafikus munka vonul fel szépre és modernre éhes szemünk előtt, hogy fantáziánkat megtermékenyítse. Fájó szívvel gondolok azokra a boldog időkre, amikor lapunk illusztrálása dolgában a kliséarak úgyszólván teljesen szabad kezét adták. Ma azonban — sajnos — ebben a tekintetben csak a legnagyobb takarékoskodást szabad szem előtt tartanunk. Mindezek dacára módját ejtjük s lesz rá alkalmunk is, hogy a szóban forgó füzet illusztrációinak egyrészét reprodukálhassuk. Az illusztrációk minden fajtáját mutatják be a modern kivitelű sajtótermékeknek, a lakásváltozást bejelentő kis kártyától a rideg üzleti jellegű részvényekig. Különösen szépek a kereskedelmi reklámnymotványok, a könyvoldalak és illusztrációk. Az Archiv 4. füzete (az idei 7—8. szám) a Verkehr und Messen büszke

címét viseli és a néhány év óta különösen felkapott vásárok reklámjaival foglalkozik. Sorba felvonultatja a lipcei, frankfurti, bécsi, a Baselben rendezett svájci, a kielii, rostocoki, reichenbergi és más híres vásárok plakátjait és egyéb reklámnymotványait. Másrészt a világforgalom szolgálatában álló reklámsajtótermékeket reprodukálja: ezek azonban távolról sem közelítik meg azt a mai értelemben vett modern irányt, mely a reklámnymotványokra úgyszólván kivétel nélkül rányomja jellegzetes bélyegét. Az Archiv előfizetési ára az idei III. évnegyedre 250 márka és kb. 100 korona postaköltség. W.

THE INLAND PRINTER. Hét esztendő után ismét lapozgathatom a világ legtartalmasabb és legszebben kiállított nyomdászszaklapját. Hét esztendő nagy idő normális viszonyok között is. Az utolsó hét esztendőre azonban jobb volna már rá sem gondolni. Felesleges felsorakoztatni azokat a szomorú eseményeket, amelyek oly szívfacsaró és lélekzavaró nyomokat hagytak vissza társadalmi és gazdasági életünk minden vonatkozásában. Egyébként is a keserűség érzete fog el a közelmúlt emlékeinek felidézésekor és ezt a keserűséget csak fokozza az előttem fekvő Inland Printer. Az anyagi és erkölcsi javaknak tömegtelen sokasága pusztult el nálunk a világtörténelmi nevezetességű nyolc esztendő alatt; s míg mi mindezeidig még csak odáig sem jutottunk, hogy tisztán látnók az utat, amely a békeállapotok megközelítéseig vezet, addig az Inland Printer az amerikai nyomdaipar hatalmas fejlődéséről tanuskodik. Technikai kivitele briliáns. Szedésben, akár csak a régi számokat látnám magam előtt, nincs stílusváltozás. Egyszerű sorok, egyszerű a dísz, annál raffináltabb a nyomással és papirosmegválasztással elért hatás. Ami feltűnő, az az, hogy a grafikusok ott is nagyobb teret hódítottak. Az Inland Printer kilenc ívnyi szövegből két íven vannak elszórva a szedéspéldák kétszínű kivitelben s minden számhoz egész sereg — 16—20 — színes és egyszínű offset- és mélynyomású, rendes magas- és síknyomású mellékletet csatolnak. Ezt a szemléltető oktatásra kiválóan alkalmas anyagot nagy haszonnal tanulmányozhatják az angol nyelvet nem bíró kollegák is, csak az a baj, hogy a mai viszonyok között nem igen juthatnak e laphoz; az ára nekünk túl magas: 40 cent, portómentes küldéssel 60 cent, vagyis: kb. 1500 korona számonkint.

TYPOGRAPHISCHE MITTEILUNG. A most érkezett 7. és 9. számok, főleg tartalom dolgában különösen figyelemreméltók. A 7. szám a német nyomdászok szövetségének közgyűlése alkalmából való tekintetből. Részletesen ismerteti a képzőművészeti, a várostörténeti, a Grassi-múzeumot, a Deutsche Büchereit és más egyéb művészeti és iparunkbeli intézményeket. Az csak természetes, hogy az ismeretetés elánja az akadémia és a Typographische Vereinigung működésének vázolója. A mellékletek nagy része a világhírű lipcei grafikai akadémia hallgatói-

ÁTNYOMÓPAPIROSOK,
száraz és nedves, transzparencspapír, Aufstechkarton és az összes litográfiai cikkek kaphatók a FREUND-BARÁTFÉLE papírnagykereskedésben és grafikai szaküzletben
Budapest V. Országház-tér 4. Telefon: 82-35.

nak munkáit mutatja be precíz és gondos kivitelben. A 9. szám *Karlsruhei szám*, melynek cikkei és szedés-példái e város nyomdászait vallják mestereik gyanánt. Az ilyen ötletek — szaklapok részéről — nem is megvetendők. Multkoriban írtunk már ugyanezen lap müncheni számáról, valamint a *Graphische Revue* gráci számáról. Az ilyen külön számokat meg tudják csinálni a németek (az osztrákok a gráci számnál tovább aligha mehetnek), de nálunk sajnos, ez aligha volna lehetséges. Szaktársainkban talán volna ambíció egy-egy ilyen szegedi, debreceni, győri, miskolci, szombat-helyi vagy kaposvári szám megszületésében közreműködni, de a nyomdatulajdonosok részéről aligha találkoznánk megértéssel. Vagy tévednénk? Igazán boldogok volnánk, ha ilyirányú lépéseink feltevéseinket megcáfolnák.

W.

A CSEH TYPOGRAFIA 6—9. füzetéről csak azt írhatjuk ezúttal is, hogy csak szelid és egyhangú szedéspéldákat hoz, nagy ritkaságszámba megy, ha egy-egy a sablontól eltérő szedés keveredik bele egyik-másik füzetbe. A spacionálás, amely nálunk 2¹/₂ évvel ezelőtt oly nagy megrökönyödést váltott ki egyes kellégákból, ott általánosan követett stílus. Minden egyes nyomtatvány a feloldott szedésmodorban, erősen ritkított sorokkal hagyja el a sajtót. Ezzel nem akarjuk lebecsülni az érdeemes laptársunk szakoktató működését, mert elvégre is más az ő felfogásuk a szedéstechnika kultiválásának módjairól, s más a mi nézetünk a dologról. Az ilyen szedések tagadhatatlanul finom hatásúak, izlésről tanuskodnak, de stílusuk hamarosan unalmassá válhatik, mert úgyszólván uniformizálja a nyomtatványokat, ami — legalább nálunk — sehogysen sikerülne. Emlékezzünk csak a mi iparművészeti irányunk első éveire! Egy-kettőre elcsépeztük ezt a stílust, mely minden praktikussága dacára sem lehetett hosszú életű, mert közönségünk s jómagunk is ráuntunk. Nem kételkedünk abban, hogy cseh laptársunk is a fejlődés és stílusmegteremtés más útjára fog térni, s ezt a változást nagy érdeklődéssel lessük, mert Prága eddig mindenkor csak diszkrét és finom kompozíciókkal kereste a hatást. A Typografia előfizetési ára 60 szokol, egyes számok ára pedig 5 szokol; megrendelhető Praha-Nusle, na Zamecké č. 362. cím alatti kiadóhivatalában.

W.

K i á l l í t á s

BOROMISZA ÉS MEDGYESSY. A Helikon művészeti vállalat új helyiségében két friss erejű, becsületes törekvésű művész — festő és szobrász — mutatta be munkássága eredményét. Mindkettő olyan ember, ki teremtő képzetét nem rendeli alá a tetszetős, a sokaknak tetszetős kifejezési mód devalváló hatásának, keményen, elszántan szállnak szembe mindennel, ami a kitűzött cél tisztaságát elhomályosítaná. Ez az őszinteség, mely majdnem aktív erővé sűrűsödik, különös jelentőséget nyer *Boromisza Tibor* művészetében.

Kitűnő példát szolgáltat erre nézve nagyméretű önarcképe, melyben nemcsak a megcsinálás érdekességével demonstrálja ilyirányú érzéseit, hanem a beállítással is. Önnönmagát, minden festő legbensőbb, legközelebbálló objektumát, a legbecesebb modellt kapcsolatba hozza a környezettel, azzal a környezettel, melyet forrón lüktető fantáziája, lázas alkotóereje hívott életre az eksztázis szent pillanataiban. Nagyon érdekesek a tájképei, e nagy fegyelmetséggel, lenyűgöző erővel felépített darabok, melyekben a tavasz sugárzó fénye tündököl. Az expresszionizmus elveti a fényt, Boromisza materiális festői elemet formál belőle, mely tömbökre hasítja vele az ég síkját, a fák lombjait, a víz tükrét és távlati hatások megteremtésére, fokozására fordítja. Ha valaki azt mondaná, hogy a természetben nem leli mását e tömbökre hasított tájképelemeknek, nem cáfoljuk meg állítását; nem vitatkozunk vele, *de gyönyörködünk* e képekben, mert mindegyik bizonyosságot szolgáltat a *felülkerekedő* ember, a teremtő, kialakító művész fölényéről. Végére ez adja meg minden illúziókeltés jogosságát; ha ez hiányzik, akkor üres játékká, festékpazarló pepecseléssé hanyatlík a művészet emberi és szent ügye. — *Medgyessy Ferenc* sem látja pusztá konstatálásban a művészet végcélját, szuverén biztossággal mellőzi szobraiból a reánézve érdektelen mozzanatokot és hangsúlyozza a fontosakat. A fokozás és elhagyás e kettős munkájából sarjad ki szobrainak monumentalitása. A művész azért nem távolodik el a természettől, szilárdan áll a közvetlen átélés talaján, nem lendíti őt félre onnan semmiféle divat, irány, elmélet. Régi nagy mesterek klasszikus alkotásaiból meríti tanulságait, ősi tradícióknak ad új tartalmat, jelentőséget. Domborműveiben a tömör, súlyos formákat a vonalritmus dekoratív elemekké enyhíti, színes kerámiáiban üdén, könnyed bájjal bontakoznak ki a díszítőkedvének, leleményének eredményei.

Bálint Aladár

UJSÁGKIÁLLÍTÁS. Nürnbergben nemrégiben egy kiállítás zárult be az ottani iparmúzeumban, amely a maga jellegével szinte egyedülállónak mondható. Ennek a kiállításnak címe: »Az ujság a kultúra szolgálatában« volt és a német könyvnyomdászok

JÓZSEF
48-12

HÍVJA FEL EZT A SZÁMOT HA JÓ
FESTÉKÉT
(SZÍNESET, VAGY FEKETÉT) AKAR VENN!

UNIVERSAL
GRAFIKAI SZAKÜZLET RT
BUDAPEST, RÁKÓCZI-TÉR 2
BEJÁRAT: SALÉTRÓM-UTCA

képzőszövetség rendezte. Ezzel a kiállítással a rendezői azt a célt akarták elérni, hogy bemutassák az újságok szereplésének területeit, hogy minő politikai és gazdasági hatásuk van a lapoknak s egyáltalában az egész nyilvánosság mennyire áll a sajtó befolyása alatt. Ez a kiállítás mindenestre megérdemelné a követést, legfőképpen nálunk, ahol a sajtó munkája éppen napjainkban annyi rosszakarattal, félreértéssel és megvetéssel találkozik. Hatalmasabb propagandát a maga kultúrmunkája mellett az újságok egyetemessége nem fejthet ki, mintha képekkel, táblázatokkal és dokumentumokkal mutatja meg, mit tett az ország magyarságának, intelligenciájának fokozása érdekében. A sok vezércikk és lamentáció helyett lássunk inkább egyszer már egy cselekedetet a lapok részéről, olyant, amely mindennél meggyőzőbben szóljon azokhoz, akik a nyomtatott betű kultúrmunkáját nem tagadják ugyan, — csak lenézik.

Vegyes apróságok

ZSÍRFOLTOK a következő módon távolíthatók el a papirosról: a papirlapot itatóspapirosra tesszük, a foltot tisztított benzinnel öntjük le, azután magnéziumot hintünk rá. A magnéziummal behintett foltra kést nyomunk és végül óvatosan leszedjük róla a magnéziumot. Benzin helyett éter is használható.

ÜVEGCSERÉP használata a nyomdában. Gyakori eset, hogy a nyomóformában a betüknél magasabb vagy alacsonyabb tömöntvényeket kapunk nyomásra. Az alacsonyabb öntvényeket könnyen emelhetjük betümagasságra, akár papiralárakás útján, akár »felütés« segélyével. Sokkal nehezebb azonban a magasabb öntvényeket kellő mértékben lecsiszolni, vagy lereszelní. Akár reszelőt, akár üvegpapírt használunk ehhez a művelethez: ez a munka nemcsak nem könnyű, hanem megbízhatatlan is. A reszelő pl. az öntvény széleit jobban szedi le, úgy hogy a középső felület domborúvá válik; az üvegpapír viszont hamar elkopik. Sokkal gyorsabban és kevesebb fáradsággal érünk célt, ha az öntvényt üvegcseréppel »lehúzzuk«. Az üvegcserép kitűnően fogja az öntvény anyagát és a felület bármely részéhez könnyen tudunk hozzáférni, úgy hogy egyenletesen távolíthatjuk el a felesleges anyagot. Jó hasznát vehetjük az üvegcserépnek a kliséfák egyenetlenségeinek kiküszöbölésénél is. B. S.

NONPAREILLE VAGY NONPARELL?
A Magyar Grafika ezidei márciusi és májusi számában Novák László a betűnemek idegenszerű és sokszor

K Ö N Y V K Ö T É S Z E T I

vásznak, grádlí, moleskin, márványpapírok, színes borítópapírok és az összes könyvkötészeti anyagok kaphatók a FREUND-BARÁT-féle grafikai szaküzlet és papírnagykereskedésben Budapest V, Országház-tér 4. Tel.: 82-35

értelmetlen elnevezése helyett nyomdászati- és nemzet-történeti elnevezéseket ajánl. A betűfokra nézve meghagyandónak véli a szokásos elnevezéseket: ciceró, garmond, petit stb. Ezt megindokolja a nemzetközi szokásjog is, amely mindenütt a világon cicerónak nevezi a cicerót és csekély eltérésekkel nonpareille-nek a nonparellt. Vannak azonban kivételek is. A *garmondot* például *corpus*-nak nevezi Németország csaknem valamennyi betűöntődéje és így a többi betűnemek is más-más az elnevezése az egyes országokban. A leginternacionálisabb elnevezése a nonparellnek van. Belgiumban és Franciaországban *nonpareille*, Oroszországban *nonpareil* vagy *nonpareille*, Hollandiában *nonparel*, Spanyolországban *nonparell*, Olaszországban *nonpariglia*, Angliában és Észak-Amerikában *nonpareil*. Nálunk eddig *nonpareille* volt, újabban a fonetikus írásmód szerint *nonparell*-nek írják, de éppen ilyen joggal *nonparel*-nek is írhatnák. Így lett a *colonell*-ből *kolonel* és a *bourgeois*-ből *borgisz*. És ez így rendjén is van. Ha már nem találunk magyar elnevezést a betűfokokra, legalább írjuk magyarosan ezeket. h.

A **SZEKRÉNY** mellékrekeszeit rendben kell tartani. Nagyon sok szedő osztás közben törtszámokat, matematikai jeleket, kurzív betűket tesz a tartálékrekerekbe, hogy szükség esetén kéznél legyenek. Időközben azonban úgy összekeveri ezeket a betűket, hogy valóságos fishalmazza lesznek a rekeszekben. Természetesen amikor azután keresi, nem találja meg, vagy ha igen, csak hosszabb idő múltán a szükséges betűt vagy jelet. Hát nem egyszerűbb dolog, ha minden betűt a rendes helyére teszünk, ahol azonnal megtaláljuk? Először így ezáltal rendben, tisztán tartjuk a mellékrekeszeket, másodsor hozzáférhetővé tesszük az anyagot mások részére is. h.

S z a k i r o d a l o m

ERFOLGREICHE REKLAME durch *auffällige gesetzte Inserate*. Írta Paul Miller, Christian Stoll (Inh. Heinrich Schmittner, Plauen i.-V. kiadása). *Miller* grafikus fenti című 6 íves munkájának nagyobb érdekességet tulajdonítottunk, mielőtt megrendeltük volna, de most, hogy alaposabb tanulmány tárgyává tettük: ez az érdekesség eltörpült. *Miller* könyvében rövid magyarázó szöveg után közel száz példázatot mutat be, mint hatásos reklámot, illetve reklámkeretet és díszítést, melyek kivétel nélkül a rendszerint Mozaikkörzét név alatt ismert díszítőanyagból és léniaiból szedettek. A példák egy része határozottan sikerült és művészi elmére valló munka, ezek többnyire alakok, emberfejek, ilyen mozaikkörzetekből szedve. A példák 90%-a azonban kereteket ábrázol, ezeket már mérsékeltebben kell értékelnünk. Igaz, hogy feltűnőek, de nem — újak. Nálunk és másutt is régebben is kultiváltak az ilyen keretszedést, anélkül, hogy nagyobb mértékben lehetett volna ezeket megkedveltetni, aminek legfőbb akadálya az volt, hogy ilyen szedést nem igen

lehet szedésről nyomni, mert meglátszanak az egyes közzétartások közötti hézagok. Ezeket a hézagokat csak a szedésről készített tömöntvény lecsiszolása árán lehet eltüntetni; erre pedig nem mindig van idő. Egyébként a füzetet hasznosan forgathatják kisebb rajztehetséggel bíró hirdetésszedők, a mintáit olykor-olykor ügyesen felhasználhatják. A füzet megrendelhető bármely könyvkereskedésben s az ára 150 márka.

ALTE UND NEUE ALPHABETE. Az angol *Lewis F. Day* könyvének 1910-ben megjelent harmadik kiadása, nagy késéssel, csak ezidén jelent meg német kiadásban. Ez is harmadik kiadás, melyet Delitzsch tanár alaposan átdolgozva adott most közre. A tíz éves munka két ívnyi magyarázó szövegét nyolc íven kísérik az illusztrációk, melyek az abc fejlődését igen érdekesen tárják fel. Az időszámításunkat megelőző negyedik századból való görög és római alfabetektől kezdve a legmodernebb betűvető eszközökkel alkotott betűtípusokig képviselve van a könyvben minden nevezetesebb stílusos betű- és számsor; összesen 151. A könyvet nagy haszonnal tanulmányozzák a grafikusok; ez magyarázza meg, hogy amikor az előző két kiadás teljesen elfogyott: Németországban már évekként ezelőtt is tekintélyes összegeket fizettek egy-egy használt példányért. Az új kiadást a leipzig-i Karl W. Hiersemann kiadó cég adta ki s az ára 280 márka.

U j i t á s o k

KIEGYENLÍTŐKÉSZÜLÉK *ívberakáshoz.* A portlandi »*Cross Feeder Company*« cég német-birodalmi szabadalmat kért és kapott olyan készülékre, melynek segítségével ferdén fekvő ívek is rendszeresen jutnak az önberakó ívfogóhoz. Ez a készülék kiegyenlítőkarokból áll, amelyek az egyvonalban, egyenesen fekvő íveket átcsusztatják az ívfogóig (*Greifer*), míg a ferdén fekvő íveknek azt a részét, amely elől van, az egyik kiegyenlítőkar addig tartja vissza, míg a másik kar utána nem hozta az ív hátrább maradt részét. Az ilyen módon egyvonalba került ívet azután a készülék átadja az ívfogóknak, amelyek rendeltetési helyére viszik.

I r o d a l o m

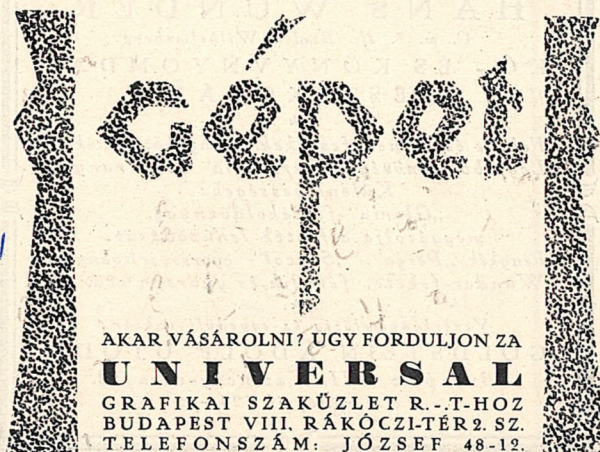
Rovatvezető: dr. Benedek Marcell

PHEIDIAS MŰVÉSZETE. Írta *Hekler Antal.* A Pantheon irodalmi r.-t. »Művészeti Pantheon« gyűjtőcím alatt tervbe vette művészettörténeti monográfiák kiadását. E kiadványsorozat szerkesztését Petrovics Elekre, a Szépművészeti Múzeum kitűnő igazgatójára bízta és ez a körülmény reményt ad arra nézve, hogy a sorozatban csakugyan tartalmas és

komoly művészettörténelmi tanulmányok jelennek majd meg. A prospektus szerint Madarász Viktorról, Ferenczy Károlyról, Barabás Miklósról és Lionardo da Vinciről kapunk majd rövidesen Lyka Károly, Petrovics Elek, Hoffmann Edit és Meller Simon tollából ismertető tanulmányokat. Az első füzet Pheidiasnak a görög mult klasszikus nagy szobrászának műveire igyekszik közelebb vinni az olvasó közönséget. Élete folyásáról keveset kapunk, mint ahogy a valóságban is kevés hiteles adat maradt az utókorra a Parthenon szobrainak e korszakos mesteréről; legendákat, meséket pedig nem óhajtott könyvébe felvenni Hekler, melynek szövegrésze különben is nem haladja meg a három nyomtatott ívet. Az író Pheidias szoborműveinek elemzésére fektette a fősúlyt. Az elemzés alapja az egyes művek (szobrok, domborművek) leírása, erre építi a stíluskritikai megállapításait és összhangba igyekszik azokat hozni a szobrok etikai tartalmából vont következtetésekkel. Nagy kár, hogy Hekler mellőzi a görög szobrászat fejlődéstörténeti mozzanatait. Pheidias művészetét az előttejárt és az utána következő mesterek egyesleges folyamatából kiragadva mutatja be, pedig éppen ez a művész volt az, ki társaival egyetemben a nyugati kultúrának szépség-ideáljának, a művészek formanyelvére kialakítására döntő módon hatott. Ha elmegyünk egy szobor mellett, nem is sejtjük, hogy a régi görög mestereknek és elsősorban Pheidiasnak szelleméből mily sok szorult a márvány vagy a bronz anyagába, nélkülük lehet, hogy egészen más irányba fordult volna a nyugati szobrászat. Kitűnő biznyságot szolgáltatnak e feltevésre egypetek között a hindu szobrok is.

Bálint A.

SELMA LAGERLÖF: GÖSTA BERLING. (Fordította Benedek Marcell. Franklin-kiadás. Külföldi regényírók. Két kötet.) Selma Lagerlöf, a Nobel-díjjal koszorúzott svéd író, az idealista világnézet legkiválóbb képviselői közé tartozik a modern világ-irodalomban. Bármily világosan látja az emberi természet gyöngeségeit, törhetetlenül hisz a jóságban, a szeretetnek diadalában. Ez a hit ragyogja be Gösta Berlingnek, az iszákos, könnyelmű, fellobbanó vérű lelkésznek történetét is. A »Gösta Berling« volta-

AKAR VÁSÁROLNI? UGY FORDULJON ZA
UNIVERSAL
GRAFIKAI SZAKÜZLET R.-T. HOZ
BUDAPEST VIII. RÁKÓCZI-TÉR 2. SZ.
TELEFONSZÁM: JÓZSEF 48-12.

képen nem regény, aminthogy Selma Lagerlöf sohasem is komponál regényformában. Gösta története novellákra van feltagolva s mellette éppen tizenkét hőse van a könyvnek: azok a sajnálatra és szeretetre méltó, félbemaradt életű »gavallérok«, akiket a női főalak, Samcélius őrnagyné gyűjt maga köré. Félig reális, félig fantasztikus történetükbe Selma Lagerlöf beleolvastotta szűkebb hazájának, a Vermlandnak legszebb hagyományait. Így egyesül a nagy írónőnek ebben a könyvében az érdekes mesék egész sorozata az erkölcsi fölemelkedésnek szívet-lelket nemesítő látványával.

B. M.

Szedőgép és gépszedés

PAPIRMEGTAKARÍTÁS a *Monotype*-on. A Monotype szedőgép részére szükséges papiros-tekercseknek ma nagy ára van. Ezért mindenféle kísérletek történtek a papirossal való takarékoskodásra. Először megpróbálták, hogy a papirtekercs mindkét oldalát felhasználják, ez azonban nem nagyon sikerült. Nemrég sikerült két mechanikusnak Lipsében olyan praktikus eljárást szabadalmaztatni, amelynek segítségével kettős papirosmegtakarítás érhető el. A lyukasztókat (Stanzen) felényire kisebbitették meg, a kizárórúdnak prizmához hasonló alakot adtak. A lyukasztók vezetőlyukai szintén megkisebbitettek. A papirostekercset átvívó fogasrúdnak 48 fog helyett 96 foga van. Ezen a módon minden papiros-tekercs lyukasztásához két betülyukasztó jut. Ehhez az újítás-hoz csak a rendes perforált papiros használható. Az öntőgépen levő papiros-tekercset átvívó fogasrúd ennek megfelelően szintén 96 foggal látandó el. A lég hengereken egy új acéldarab rászzerelése által szükségessé vált a léglyukak megkisebbitése is. h.

A GÉPSZEDÉS SPÍSZELÉSE, különösen az olvashatóság szempontjából, egyike a legkellemetlenebb jelenségeknek. Az úgynevezett »spíszelés« alatt természetesen a soröntőgépek szedésén mindgyakrabban

jelentkező hajszálfinom vonalakat értjük, amelyek a szedés képét is meglehetősen elcsúfítják. Régi matricákkal dolgozó gépeknél a spíszelés el sem kerülhető, mert az idő *vasfoga* a nálánál gyengébb rézanyagot bizony legyőzi, de a gép és különösen a matricák szakszerű kezelése útján ez a baj sokáig feltartóztatható. Erre a szedőgépüzemeknek nagy szükségük van, mert új matricakészleteket rendelni ma határos a lehetlenséggel. Tudnunk kell a baj okát is, hogy védekezhessünk ellene. A matricák élei lekopnak, a finom matricafalak benyomódnak és az így előállott résekbe szorul bele az öntés alkalmával a folyékony ólom, ami azután a hajszálvonalakat a nyomtatványon láthatóvá teszi. Tehát mindent el kell követni, hogy a matricák gyengéd falai meg ne sérüljenek. Elsősorban nem szabad túlhevített ólommal dolgozni, mert ez támadja meg legjobban a matricák finom éleit és a túlhevítés következtében folyékonyabbá, hígabbá vált ólom annál könnyebben hatol bele a legkisebb nyílásba is. A túlforró ólom még egyéb zavarokat is előidézhet. A spíszelés másik oka a matricák és az ékek tisztátlansága is lehet. A tisztátlan záróékekre tapadó ólomszilánkok az ilyen ékek mellé kerülő matricák finom falát benyomják. Ha a matricákat nem tisztogatják a szükséges időközökben, akkor oldalaikon piszokréteg képződik, ami a matricák szoros egymáshoz zárkózását akadályozza és így előmozdítja az ólomnak a résekbe való ömlését. Ezek az ólomrészecskék rajtmaradnak a matricák falain, amivel már most a többi matricák oldalait nyomják be és ez addig terjed, míg az összes matricák meg nem sérülnek. Rossz szokás, hogy összehúzás esetén némelyek éknélküli sorokat engednek át a gépen. Ilyenkor a matricák az elevátorban ferde állásba jutnak, anélkül, hogy azokat az ékek felegyenesíthetnék és így az öntőkerék elhaladásakor könnyen megsértheti a matricák homlokzatát. Ügyelni kell továbbá, hogy minden szerkezeti hiba, ami a rossz kizárást előidézi, kijavíttassék. Egyébként már szerkesztettek olyan készületeket is, amely a matricákra vagy ékekre öntés közben tapadó ólomrészecskéktől megtisztítja a matricákat és az ékeket akkor, amikor azok a magazinba, illetve az ékrekeszbe visszatérnek. Ez nagyon jó eszme, amivel megelőzhető a matricák romlása és ezzel maga a spíszelés is. Van üzem, ahol a behorpadt matricákat lesimítják és ezzel jó eredményeket ér el. Mindenesetre nem helyes addig várni, amíg a bajon már segíteni nem lehet. h.

A TYPOGRAPH SZEDŐGÉP kizárógyűrűnek duplán való esését a meglazult gyűrűrudak, a meggörbült vagy nagyon hosszú rugó okozza. Ha az egyik gyűrűrúd gyűrűi sokkal előbb vagy később esnek, mint a másikai, avagy gyengébb érintésre egyáltalán nem esnek, akkor ez a gyűrűkkel érintkezésben levő részek kopásának tulajdonítható. Ha az alsó gyűrű, amelyik pedig a fontosabb szerepet játssza, egyáltalán nem esne, ez az úgynevezett gyűrűfröccsenéseket (spriccer) idézi elő. Ha ellenben a felső gyűrű esik előbb, mint az alsó, akkor vagy a felső gyűrűrúd hegyét kell lefelé hajlítani, hogy a gyűrű később essen,

HANS WUNDER
 G. m. b. H., Berlin-Wilhelmsberg
KÖ - É S K Ö N Y V N Y O M D A I
F E S T É K G Y Á R

*
Fekete és színes festékek. Könyvkötőfestékek.
Legjobb minőségű „Germania” hengeranyag
Különlegességek:
„Gloria” festékdoldóanyag,
meggátolja a festék lehúzóását.
Fénykék „Perga”. „Seccol” gyorsszáritóanyag.
Wunder-fekete, fénylik és gyorsan szárad.

*
Vezérképviseléség és egyedüli raktár:
GOLDSTEIN ADOLF UTÓDA
Budapest VII, Kazinczy-utca 32.
Telefon József 123-95

SZAPPAN-, GYERTYAGYÁR ÉS BORNAGYKERESKEDÉS

AUREL-MERKADER

TOVÁRNA NA MYDLO A SVIECE A VEL'KOOBCHOD S VÍNOM
SEIFEN- UND KERZENFABRIK, WEINGROSSHANDLUNG
NITRA (SLOVENSKO) KAPITULSKA ULICA 8
PIVNIC PINCE KELLER: NITRA-ZOBOR 143. (ANTAL-LAK)

1. példa

Szedte: Schwarz Ottó

ZSIGMONDI **SZEGED** VOLT "GAMBRINUS"

ÉTTERME ÉS KÁVÉHÁZA

ESTIMENŰ

BUDAPEST VII, ERZSÉBET-KÖRÚT 13

2. példa

Szedte: Topits Béla

Intreprindere pentru padimente
cu parchet și cu scânduri giluite

Fournir-, láda-, parketta- és hajó-
padlógyártás, padozati vállalat

CAROL · SZENES · KÁROLY

Permanent in depozit: scânduri,
lemn de construcție, șindile, parchet,
cement, gips, trestie, olană etc.

Állandóan raktáron: deszka, épü-
letfa, zsindely, parketta, cement, gipsz,
nád, cserép, fedéllemez, műpala

CENTRALA: CLUJ * SUCURSALA: TURDA * KÖZPONT: KOLOZSVÁR * FIÓK: TORDA

Cluj · Kolozsvár

3. példa

Szedte: Steiner Béla

ASZÓDI POLGÁRI EGYESÜLET

MEGHIVÓ.

Az «Aszódi Polgári Egyesület» 1922. évi december hó
25-én saját dísztermében az egyesület könyvtáralapja javára

HANGVERSENYT

rendez, amelyre tisztelt Címet kedves családjával együtt tiszte-
lettel meghívja. A hangverseny este 8 órakor kezdődik. Belépő-
díj személyenkint 100 K, családjegyek ára 3 személyre 250 K.

4. példa

Szedte: Topits Béla

Telefon
347

Industria sârmei S-A
Conto curent: Banca Centrala, Cluj
Adresa Telegrafica: „FERRUM.”

Sodronyipar R-T
Folyószámla a Banca Centrala-nál Clujban
Távíráti cím: „FERRUM.”

Drahtindustrie A-G
Giroconto bei der Banca Centrala, Cluj
Drahtanschrift: „FERRUM.”

Telefon
347

CLUJ KOLOZSVÁR KLAUSENBURG * STR. MICO 28 * FABRICA: GYÁRTELEP: FABRIK: GHIRIS

7. példa

Szedte: Topits Béla

za Vojvodinu deoničarsko društvo u Subotici.

Girokonto: Eskontna banka

Buzakeménnyitő- és csirizgyár Tvorcnica pšeničnog škroba i lepila Weizenstärke-u.Kleberfabrik

»REKORD«

MIKSA SZABADOS SUBOTICA (S. H. S.)

Brzovavi Táviratok Telegramme:
Szabados Stirkfabrik Subotica
Telefon: 3-47

Zastupeno: — Vertreten durch: — Képviseelve:

Postanski čekovni račun S.H.S. 46.173.

Postanski čekovni račun Ugarska 32.971.

8. példa

Szedte: Schwarz Ottó

SPORTÁRUHÁZ NOWOTNY.J

EZELŐTT
HUZELLA

BUDAPEST IV. VÁCLAV UTCA 28 TELEFON 9-13

9. példa

Szedte: Lombár László

GUTENBERG

TIPOGRAFIA KÖNYVNYOMDA BUCHDRUCKEREI

PREGĂTEȘTE
ORI-CE FEL DEI
TIPĂRTURI, LUCRU
MODERN

KÉSZÍT
MINDENNEMŰ NYOMDAI
MUNKÁT MODERN
KIVITELBEN

DRUCKSORTEN
JEDWEDER ART
WERDEN MODERN
ANGEFERTIGT

CLUJ-KOLOZSVÁR, CALEA VICTORIEI 38, TELEFON 2-34

10. példa

Szedte: Schwarz Ottó

TELEFONSZÁM
136-45
*
KISS ERNŐ ÉS TÁRSA

SÜRGÖNYCÍM
*FEMÁRU,
*
VASNAGYKERESKEDÉS

ORSZÁGOS FA- ÉS FÉMSZERSZÁM - ÁRUHÁZ
BUDAPEST VII. ERZSÉBET-KÖRÜT 13-15

11. példa

Szedte: Tóbits Béla

**IPARMŰVÉSZETI ÉS
NŐI KALAPSZALON**

**SZEGED
BÁSTYA-UTCA
9**

Elvállalunk minden az iparművészeti szakbavágó tervezéseket és kidolgozásokat. Mindennemű hímzések, batik, filé, reticsella, klöpl, ötvös-munkák a legmodernebb és legművésziesebb kivitelben. Elvállaljuk grafikai munkák tervezését; a kívánt könyvfedeleket, emléklapokat, okiratokat, üzleti nyomtatványokat, reklámokat és plakátokat elsőrangú grafikusokkal terveztetjük és dolgoztatjuk ki. Párisi és berlini kalap-modellek.

12. példa

Szedte: Tóbits Béla

BALATONI EVEZŐS- ÉS YACHT-EGYELET

SZÉKHELYE:
BALATONFÜRED, SIRÁLY-SZÁLLÓ

TELEFON: 36

SPORTTELEPEK:
BALATONFÜREDEN, KESZTHELYT
ÉS SIÓFOKON

BALATONFÜRED

13. példa

Szedte: Lombár László

TEASÜTEMÉNYEK BISCUIT KARAMELLA DESSERT ADRIASZELETEK

Legjobb minőségű cukorka- és kekszgyártmányokat a

ZAMFIRESCU

BONBON- ÉS BISCUITGYÁR R-T. TIMIȘOARA

gyártja. Ajánlja következő elsőrendű gyártmányait: angol dropsok (roks drops), fourrék, göngyölt desszertek, nápolyi szeletek, csokoládéostyaárak, carlsbadi lapok, mindennemű ostyafélék és angol kekszek. Azonkívül a bukaresti törzsgyár előnyösen ismert csokoládékészítményei a timișoarai gyár raktárában állandóan készletben

TÖRZSGYÁR: BUCUREȘTI | FIÓKTELEP: TIMIȘOARA

KÉRJEN LEGUJABB ELŐNYÁRJEGYZÉKET!

14. példa

Szedte: Lombár László

ARTUR RICHTER

PORCELLÁN- ÉS LÁMPAÁRUKERES-
KEDÉS, VILLANYBERENDEZÉSI
ÉS ÜVEGEZÉSI VÁLLALAT

SKLENÝ A PORCELÁNOVÝ, OBCHOD,
ELEKTROTECHNICKÝ POD-
NIK A SKLENÁRSTVO

PORZELLAN- u. LAMPENHANDLUNG,
ELEKTROTECHNISCHE UNTER-
NEHMUNG, BAUGLASEREI

NYITRA

ZALOŽENÉ: ALAPÍTTATOTT: GEGRÜNDET: 1869.
TELEFON: 147

15. példa

Szedte: Steiner Béla

16. példa

Szedte: Topits Béla

vagy az alsót felfelé, avagy mindakettőt. A hajlítást szakszerűen kell végezni, nehogy a rudak hegyai le-
törjenek. Ezért célszerű azokat sima alátétre fek-
tetni és a kalapács keskeny végével lassan hajlítani,
miközben vigyázni kell, hogy a hegyeit ne érje az ütés,
mert könnyen lepattanhatnak. h.

S z a k o k t a t á s

A GRÁFIÁK ÉS TÍPIÁK volt a címe annak az értékes előadásnak, amelyet *Novák László*, lapunk főmunkatársa tartott október 5-én a Grafikus Mű-
vezetők Társaskörében. Szárait a sokszorosító el-
járásoknak ismertette röviden, köztük olyanokat is,
amelyekről szakmánk művelőinek legnagyobb része
még egyáltalán nem hallott. Elmondta keletkezésüket,
fejlődésüket és egy részüknek újabb eljárások felfede-
zésével történő kiszorítását. Az ezernél több el-
járással még mindig nem mondható befejezettnek a
sokszorosítóipari technika. A felfedező szellem nem
nyugszik egy pillanatra sem, a kísérletezések szüntel-
lenül folynak és mindig újabb és újabb eredményekkel
ajándékozzák meg a kultúrvilágot. Mondanunk sem
kell, hogy az ilyen előadások mennyire emelik a gra-
fikai iparok művelőinek általános intelligenciáját és
szakmai műveltségét. A Grafikus Művezetők Társas-
körének vezetősége az előadások rendezésével dicséret-
es munkát végez a szakmai kultúra elgyomosodott
kertjében. h.

ÍRÓK ÉS KORREKTOROK címen október
22-én *Schwartz Ármin* korrektor tartott nagyon
sikerült előadást a Korrektorkör és a Hirlapszedőkör
rendezésében. A két kör is megkezdte ezzel a szakma-
fejlesztés terén kulturális működését, amelyet egyéb
téren állandóan végez. Az előadó részletesen ismer-
tette a korrektor feladatait, amelyek két részre osz-
lanak: a tisztán technikai hibajavításra és a szellemi
munka fogalmát is meghaladó ástitilizálására a kéz-
iratoknak. Sok kéziraton egyáltalán nem javíthat a
korrektor, mert ez egyrészt a nyomda érdekével ellen-
kezik, másrészt az írásművön már segíteni nem lehet.
A legtöbb író nem is engedi meg, hogy javítsák kéz-
iratát. Hogy ezek munkája milyen, azokból néhány
szemelvényt élénk derűtség közben olvasott fel az
előadó. Szükségesnek tartja az író és korrektor szo-
rosabb összedolgozását és kerülendőnek az idegen
szavak használatát. Az előadást sokan — és látható
élvezettel — hallgatták végig. h.

P á l y á z a t

PÁLYÁZAT ÚJÉVI ÜDVÖZLŐLAPOKRA.
A legközelebbi újévre hozzánk beküldendő újévi üd-
vözlőlápok közül a három legszebben, legjobban elő-
állított lap készítőjét 500, 300 és 200 koronával
jutalmazzuk. Az üdvözlőlápok előállítására vonatko-

SAJÁT ÉRDEKÉBEN

kérjen ajánlatot, ha

GÉPET BETŰT FESTÉKET

v a g y
felszerelési
cikkeket akar
vásárolni, az

UNIVERSAL
GRAFIKAI SZAKÜZLET RT-től

Budapest, VIII
Rákóczi-tér 2
(Salétrom-u. sarok)

Schnellpressen-
fabrik Frankfurt a/M
(Albert und Cie. Akt.-Ges.)
vezérgépiszelete, Az Első
Magyar Betűöntő R-T
és a Schriftgüßerei
D. Stempel Akt.-Ges.
vezérgépiszelete
Magyarország és a
Balkán-államok
részére. * Dr.
Gustav Wöhe
Berlin-együtt-
művelőinek
raktára.

zólóg korlátokat nem szabunk, de kívánatos, hogy
kivitelük lehetőleg két színben nyomott szedés legyen,
mert a döntésnél díjazás szempontjából elsősorban a
szedéseket vesszük figyelembe. A pályázaton részt-
vevő üdvözlőlápokat két példányban kell beküldeni s
az egyik példány hátlapjára rávezetni a szedő, a nyomó
nevét és a nyomdát, ahol készült. A beküldési hatá-
ridő 1923 január 5-ike. Az újévi lapok szedését kér-
jük január 10-ig állva hagyni, miután a pályanyertes
és a jobb kivitelű lapokat eredeti kivitelben kívánjuk
jövő évi január havi füzetünkben bemutatni. A pályá-
munkákat a Magyar Grafika szerkesztőségének címezve
(Budapest VI, Aradi-utca 8, Globus-nyomda) kell
beküldeni.

Feljegyzések

A MAGYAR HELYESÍRÁS című cikkünk
megírása óta két fontos lépés történt az egységes helyes-
írás megvalósítása felé. A vallás- és közoktatásügyi
miniszter folyó évi október 11-én kelt rendeletével
az iskolai helyesírással vonatkozó 1903. évi rendeletet
hatályon kívül helyezte s elrendelte az új akadémiai
helyesírás tanítását és alkalmazását. Másrészt meg
Az Est szerkesztősége elhatározta, hogy a három
napilap (Az Est, Pesti Napló, Magyarország), vala-
mint az Athenaeum és a hozzátartozó nyomdák ré-

szére egységes helyesírást állapít meg és vesz használatba. A szabályzatot és a szójegyzéket cikkünk írója, dr. Balassa József, a *Magyar Nyelvőr* szerkesztője állította össze és ezek a lapok és nyomdák most már ezt az egységes helyesírást használják.

FÉLSZÁZADOS JUBILEUMOK. Örömmel töltjük ki ezt a rovatot mindenkor, mert minél többen érik el ezt a szép határt, annál többször van alkalma a nyomdásztársadalomnak megbecsülni a munkát és ezzel önmagát is. De fokozódik ez az örömmel akkor, ha olyan közbecsülésben álló érdemes nyomdászok ünnepeltetéséről számolhatunk be, mint Szabó Dezső és Csathó Zsigmond, az Athenaeumnak régi alkalmazottai. Mind a két ünnepelt a nyomdásztársadalmi és egyesületi életnek tevékeny, hasznos tagja. Szabó Dezső mint szakíró is elismert nevet vívott ki magának, míg Csathó Zsigmond a dal kultúráját ápolta és segítette nagyranöveszteni. Jubileumi ünnepélyükön, amely a budai vígadó termében október 22-én folyt le, a nagy nyomdászcsalád számottevő tagjai együtt örvendeztek az ünnepelttel, akiket szeretettel vettek körül az intézet vezetői is, mert hisz olyan munkáskörül van szó, akik mindig megtették kötelességüket a nyomdában is. Fogadják a jubiléumok a mi szeretetünk és nagyrabecsülésünk őszinte kifejezését is, azzal a meleg kívánsággal, hogy ezután már gondtalanul, nyugodtan haladjanak a második ötven esztendő felé. — A Buschmann F. utódai nyomdászemlékezete október 28-án a Saskörben rendezett szép jubileumi ünnepélyt a Wisinger Manó nyomdafőnök és Novák Mátyás kolléga félszázados nyomdászágának öröme. Vajha a nyomdászéletben mindenkor megnyilvánulna az a harmónia, amely az ünnepélyen kifejezésre jutott, amikor főnököt és munkást együttesen és egyforma ragaszkodással ünnepeltek. A jubileumi ünnepélyen elhangzott jókívánságokhoz mi is teljes szívvel csatlakozunk. h.

Amint utólag értesülünk, az Államnyomda jubiléumai tiszteletére remek kiállítású emlékfüzetet adott ki. Ügyszintén az Athenaeum is. Azonban az ünnepélyek rendezői — sajnos — a *Magyar Grafikáról* meg-

HENGER-ANYAGOT

Gyári védjegy

LEGJOBB MINŐSÉGBEN SZÁLLIT

KELLNER & KOMLÓS

VEGYÉSZETI GYÁR

FABRICĂ DE CHIMICALIE

SATU-MARE (SZATMÁR)

fedelkedtek, pedig egy kevés szakmafejlesztési érdek is fűződne ahhoz, hogy az ilyen emlékfüzetekről megemlékezhessünk. Reméljük, hogy az ezután következő jubileumok alkalmából készíthető emlékfüzetekből egy-egy példányt nekünk is fognak küldeni. A szerk.

ÜZLETHELYISÉG-ÁTHELYEZÉS. Az országszerte jó hírnévnek örvendő *Fuchs Dávid* grafikai szaküzlet és a »Grafika« gépkereskedelmi és nyomdaberendezési rt. eddigi üzlethelyiségeiket nov. 1-től V, Csáky-utca 49 (bejárat a Wahrmann-utca 16) alatti új helyiségükbe helyezték át. A cégek ezúton is kéri ügyfeleit, hogy mindennemű értesítésüket ezentúl a fenti címre irányítsák, miután régi üzlethelyiségüket teljesen feladták. Telefonszám — úgy mint eddig — 21-91.

MELLÉKLETEINK ÉS FEDŐLAPUNK. Ehavi számunk mellékletein lapunk felelős szerkesztőjének: »Szedéspéldáink gyakorlati felhasználása« című cikkéhez tervezett szedéspéldákat mutatjuk be. A melléklet szedéspéldáinak szedőit az egyes példáknál külön-külön tüntetjük fel, a szöveg közötti példák szedői *Klein Dezső* és *Várady Ferenc*. Ez alkalommal is több újfajta vignettát mutatunk be olvasóinknak a *Brüder Butter* drezdai betűöntőde legújabb termékei közül, amelyekről a mult számban részletes ismertetést közöltünk. A 203. oldalon levő példa vignettáját *Reibetantz*, a 201. oldalon elhelyezett példát *Corty* rajzolta. ugyancsak az ő munkái a 2., 6., 9., 13. és 16. példánál felhasznált vignetták is. A 4. és 12. példákban, valamint a 199. oldalon levő szedéspéldában alkalmazott vignetta rajzolója *Kallista*. Fedőlapunkat ugyancsak szerkesztőnk szervezete alapján *Lombár László* szedte. A fedőlap világos lila hátterét linoleumlemezzel nyomtuk; a műtyűrékből és egy groteszk betűfajta C betűjéből és zárójeléből kombinált keretből csupán fél elipszist szedtünk és erről négy tömöntvényt készítettünk s kettőt-kettőt egy-egy formába állítottunk össze. A színekrebotás úgy történt, hogy az egyik lemezformában a sötétlila, a másik formában pedig a viridin-zölddel nyomott részleteket hagytuk meg, a többi véső segítségével egyszerűen eltávolítottuk. — Érdemes és jó munkát végeztek *Retter Illés* géptermi művezető szakavatott irányításával a »Globus«-nyomda gépmesterei is. A fedőlapot *Jakobovits Miksa*, *Jankov József* és *König Béla* nyomták; az utóbbi nyomta a mellékletet is, a szöveg nyomását viszont *Szarvas János* vegezte.

K r i t i k a

TEMESVÁRRÓL a *Hunyadi-nyomda* néhány munkáját hozta a napokban a posta. Az első áttekin- tésre feltűnik, hogy a nyomtatványokhoz használt betűk modernebbek és újabbaknak látszanak, mint a más romániai városokból kapott nyomtatványokon használt betűk. A szedéstechnikai kivitel ezeknél a sajtótermé-

Független Szemle

Kulturális havi folyóirat

Szerkesztő és kiadó: dr. Czákó Ámbró

*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest VIII. ker., Baross-utca 3

*

Előfizetési ára 1922 júliusától kezdve egész
évre 500 K, fél évre 260

KÖNYVKÖTÉSZETI
DOBOZGYÁRI ÉS
HAJTOGATÓGÉPEK GYÁRA

**PREUSSE & COMP. A.-G.
LEIPZIG**

KÉPVISELI MAGYARORSZÁG ÉS
AZ UTÓDÁLLAMOK RÉSZÉRE A

FREUND-BARÁT-FÉLE
PAPIRNAGYKERESKEDÉS ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST V, ORSZÁGHÁZ-TÉR 4. TELEFON 82-35

A GRAFIKAI SZAKMA
RÉSZÉRE SZÜKSÉGELT
MINDENFAJTA PAPIROSOK
ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁRA

WALDMANN FERENC

PAPIRGYÁRAK LERAKATA ÉS NAGYKERESKEDELMI R-T
BUDAPEST V, FALK MIKSA-UTCA 13. SZÁM

SÜRGÖNYCIM: POPYROLEUM, BUDAPEST
TELEFON:
96-19
142-51

A VILÁG LEGRÉGIBB ÉS
LEGNAGYOBB NYOMDAI
FESTÉKGYÁRA

LORILLEUX CH. ÉS TSA

Az 1889. és 1900. évi párisi
világkiállításokon
versenyen kívüli
jury-tag

*

Festékek a kő- és könyv-
nyomdai, könyvkötészeti,
valamint az összes grafikai
szakmák részére. Henger-
anyagok és hengeröntés

IRODA ÉS RAKTÁR

BUDAPEST IV.

FERENC JÓZSEF-RAKPART 27
GYÁR: BUDAFOKON, BUDAPEST MELLETT

TELEFON 37-58 ÉS 93-29. ALAPÍTÁSI ÉV 1818

11 GYÁR. 40 LERAKAT AZ EGÉSZ VILÁGON

Grand Prix - kitüntetés: Saint-
Louis 1904. évben, Lüttich
1905-ben és Milano
1906-ban

*

Másolófesték. Kencék és
olajok. Arany- és ezüst-
festékek. A legjobb minő-
ségű preparált papirosok
könyomdák számára

GROSZ és BÁNYÁSZ

P A P I R Á R U G Y Á R
BUDAPEST VI, ARADI-UTCA 22

MINDENMŰ FÜGGŐ-, ZSÁK- ÉS RAG-
CÍMKÉK, POSTARAGCÍMKÉK, MINDEN
RENDSZERŰ KARTOTHEK. STANCOLÁSI
MUNKÁKAT BÁRMELY MENNYISÉGBEN
A LEGRÖVIDEBB IDŐ ALATT SZÁLLÍTUNK.
KIFIZETÉSI, FESTÉK- ÉS FÜSZERZACSKÓK
GYÁRTÁSA. PÉNZSZALAGOK. ENYVEZETT
CSOMAGOLÁSI CÍMKÉK MINDENFÉLE
NAGYSÁGBAN ÉS MINŐSÉGBEN STB.

NYOMDAI ÉS KÖNYVKÖTÉSZETI
GÉPEK ÉS MINDEN REND-
SZERŰ SZEDŐGÉPEK
JAVÍTÁSA

SZEDŐGÉPEK ALKATRÉSZEINEK GYÁR-
TÁSA · SAJÁT GYÁRTMÁNYÚ KIZARÓÉKEK
RAKTÁRON · LINOTYPE-MATRICÁK JAVÍT-
TATNAK · ELSŐRENDŰ REFERENCIÁK

DÉNES ALADÁR

OKLEVELES GÉPÉSZMÉRNÖK GÉPMŰHELYE
BUDAPEST V, VÁCI-ÚT 28. SZÁM
(BEJÁRAT KORÁLL-UTCA) · TELEFON 180-98

V I E R T E S I I = A I L A D Á R

LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PÁPIRNEMŰGYÁR

KÉSZÍT:
MAPPÁKAT · ÉS
DÍZLEVELPAPIROKAT
BUDAPEST-IV, FŐVÁMTER-41
GYÁR: IV, MOLNÁR-UTCA · 33

MUN.

HELYISÉG- ÁTHELYEZÉS!

A Fuchs Dávid grafikai
szaküzlet és a „Grafika”
gépkereskedelmi és nyomda-
berendezési részvénytársaság
irodáit és raktárait V,

CSÁKY-UTCA 49
(bejárat: Wahrmann-utca

16.) szám alatti új helyi-
ségekbe helyezte át, ahol

rendelői igényeinek tökéletes
kielégítése céljából használt

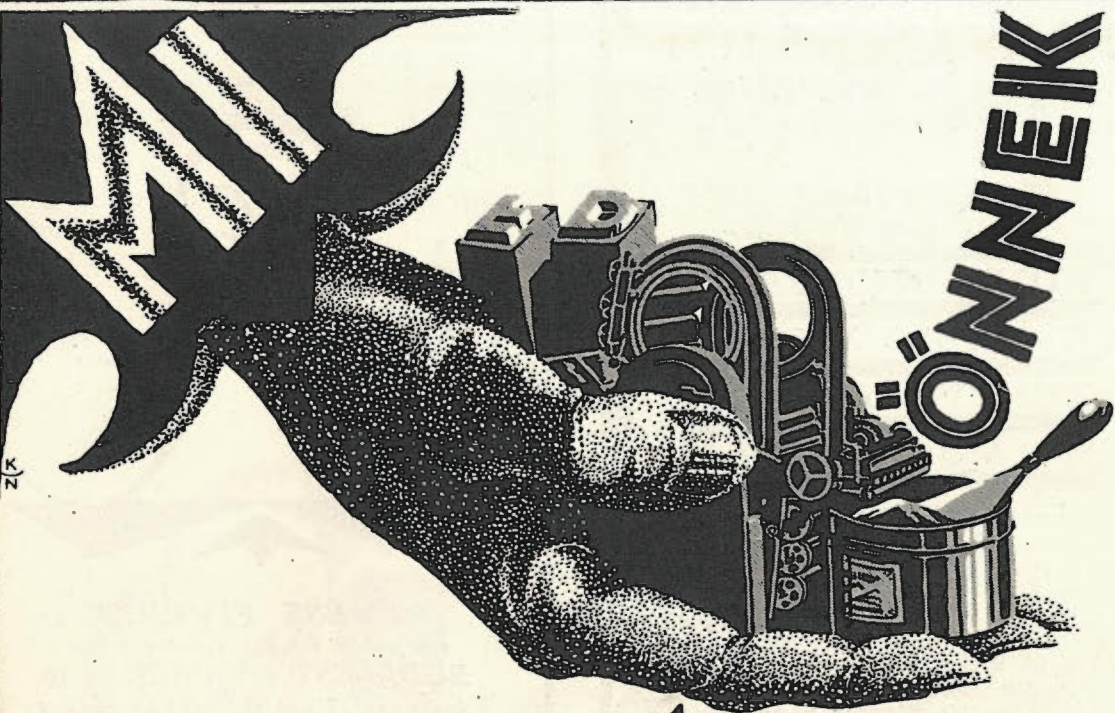
és új grafikai ipari gépek-
ből, betükből, festékekből,

mindennemű e szakmába
vágó felszerelési tárgyakkól

és kellékekből dúsán fel-
szerelt raktárt rendezett be.

Telefonszám: 21-91

NYUJTJUK
 ELŐNYÖS BEVÁSÁRLÁSAINK FOLYTÁN
 A LEGVERSÉNYKEPESEBB ÁRAKAT

KÖNYVNYOMDAI · LITOGRAFIAI · KÖNYVKÖTÉSZETI · DOBOZGYÁRI
GÉPEK · BETŰK · FESTEKEK
 ÉS FELSZERELÉSEK VÉTELÉNÉL

FUCHS · DÁVID

GRAFIKAI SZAKÜZLET · BUDAPEST · V. C4 & KY ·
 UTCA · 49 · BEJÁRAT: WAHRMANN-U · 16 · TELEFON 21-91
 ÜZEMEN KIVÜL ÁLLÓ GÉPEIT · ANYAGOKRA · ELŐNYÖS FELTÉTELEK
 MELLETT BECSERÉLJÜK ← NE MŰLÁSSZA · ELÁJÁNLATOT KÉRNI!

HORVÁT LAJOS
 GRAFIKAI SZAKÜZLETE R-T
 BUDAPEST

*
 Szállít
 azonnal raktárról teljes

KÖNYVNYOMDAI
KÖNYOMDAI
KÖNYVKÖTÉSZETI
DOBOZGYÁRI

berendezéseket és mindennemű
 szerelvényeket :: Gépek
 javítása szavatosság
 mellett
 *

IRODA ÉS RAKTÁR: VII. ARÉNA-ÚT 80
 TELEFON: JÓZSEF 32-03
 GYÁRTELEP: III. FÉNYES ELEK-UTCA 4
 TELEFON 121-38

RÉVÉSZ FIVÉREK

gumibélyegzőgyár

BUDAPEST IV. VÁCI-U. 10

Készít a grafikai szakmához szüksé-
 ges metszeteket és dombornomásokat
TELEFONHÍVÓ 37-09

*Könyvborítóvásznat, papírost
 és grafikai textilkellékeket*

nagyban és kicsinyben
 raktárról azonnal szállít

MECHANIKA SZÖVŐGYÁR
EMIL
BUDAPEST
 Iroda:
 V. Klotild-utca 22
 Telefon:
 2-23, 165-25, 191-34

Chagrin-vászon
 Kalikó (angol) vászon
 Zsávoly (gradl) vászon
 Kanavász
 Moleskin
 Chirting
 Kasir-vászon
 Lenvászon
 Chiffon
 Fűzőszövet
 Fűzőszalag stb.
 Márványpapírok
 Chagrinpapírok
 Kalikóútánzat
 Moirée-papír
 Bőrutánzatok
 Fantáziapapírok
 Batikelőzők stb.
 Rotációs-filz
 Alátétfilc
 Hengertörőflanel
 Gépszalag stb.

STEYRERMÜHL

PAPIRGYÁR MAGYARORSZÁGI VEZÉRKÉPVISELETE

RAKTÁRRÓL SZÁLLIT A

FREUND-BARÁT-FÉLE

PAPIRNAGYKERESKEDÉS ÉS GRAFIKAI SZAK-
ÜZLET BUDAPEST V, ORSZÁGHÁZ-TÉR 4. SZ.
KÜLÖNLEGESSÉGEK MŰNYOMÓ-, RAJZ-, PAUZ-,
KRÓM-, PERGAMENTPÓTLÓ- STB. PAPIROKBAN
SÜRGÖNYCIM: FEBARÁT BUDAPEST

TELEFONSZÁM: 82-35

M
*
G
*

KAST ÉS EHINGER

G * M * B * H

NYOMDAFESTÉKGYÁR

MAGYARORSZÁGI
FIÓKTELEPE
BUDAPEST. IV. KER.,
FERENCZIEK-TERE 4

TELEFON: 46-08

GYÁRAK: WIEN,
STUTTART ÉS
NEW YORK

KÜLÖNLEGESSÉGÜNK: HÁROMSZÍNFESTÉKEK
ÁLLANDÓAN NAGY RAKTÁR
ELSŐRENDŰ FEKETE ÉS SZÍNES FESTÉKEKBEN

TELEFON JÓZSEF 126-54

GRÓSZ ÉS VIDOR

PAPÍR -
NAGY -
KERES -
KEDÉS

MINDENNEM Ű
OKMÁNY - ,
KÖNYV - ,
FAMENTES ,
NYOMÓ - ,
SZÍNES ÉS
FEDÉLPAPIROK
NAGY
RAKTÁRA
PAPÍR
ÉS
BORÍTÉK
GYÁRI
KÉPVISELETE

BUDAPEST VII, KERTÉSZ-U. 20

Bohn & Herber würtzburgi gyorsajtógyár és
vasöntöde magyarországi vezérképviselője

KLEIN ERNŐ

GRAFIKAI GÉPEK ÉS SZERELVÉNYEK GYÁRA

Ideiglenes helyiség:
BUDAPEST
VII, ISTVÁN-ÚT 4

TELEFON:
JÓZSEF 72-39

Autogénhegesztés * Használt szakmabeli gépeket vesz és becserél
Vidéken és bármely területen gépszereléseket vállal és pontosan eszközöl

MAGYAR
ÓLOMÁRUGYÁR
ÉS FÉMKERESKEDELMI
R.-T.

✧
BUDAPEST
VI. FORGÁCH-UTCA 4
TELEFON 110-45, 176-76

✧
AJÁNlja
GARANTÁLT ÖSSZETÉTELŰ
BETŰFÉMEIT
BETŰÖNTŐDÉK, KÖNYVNYOMDÁK ÉS
TÖMÖNTŐDÉK RÉSZÉRE

✧
ÓLOM, ANGOL ÓN ÉS ANTIMÓN
NAPI ÁRON KAPHATÓ

✧
BETŰFÉM HULLADÉKOT, FÉMSALAKOT ÉS
FÉMHAMUT A LEGMAGASABB ÁRON VÁSÁROL

ELSŐ MAGYAR
BETŰÖNTŐDE RT.

BUDAPEST
VI. DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70

✧
Érdeklőzőségben
a Schriftgiesserei D. Stempel A.-G.
Frankfurt a. M. Céggel

Sima és mintázott rézléniák. Teljes
nyomdaiberendezések. A linotype
szedőgépek befűvel egyező
vágású befűk kézi szedésre
magyar, német, lengyel,
horvát, román, bolgár,
tót, szerb és görög
szedéshez

DIVATOS SZÖVEG-
ÉS CÍMBETŰK

TELEFON
JÓZSEF
2485

KLISÉKÉK
LEGJOBB
KIVITELBEN.

KÉSZIT A
**OKSZOROSÍTÓ
IPAR RT**
KÉMIGRAFIAI
MŰINTÉZET ÉS
KLISÉGYÁR

BUDAPEST, VIII
TISZA KÁLMÁN-TÉR
6

GRAFIKAI SZAKÜZLET

KALLINA ZDENKO

Képviseletek:
 Leipziger Schnellpressenfabrik,
 Leipzig, August Fomm, könyv-
 kötészeti gépek gyára, Leipzig
**BUDAPEST VIII, MÁTYÁS-
 TÉR 16 · TELEFON J. 14-16**
 Raktáron az összes grafikai
 anyagok, eszközök és festékek.

BERGER ÉS WIRTH

ELSŐ MAGYAR KŐ-
 ÉS KÖNYVNYOMDAI
 FESTÉK- ÉS HEN-
 GERANYAGGYÁR

BUDAPEST IX. KER.,
 MÁRTON-UTCA 19
 T E L E F O N :
 JÓZSEF 6-35 SZÁM

HENGER
 OLCSÓBB ÉS JOBB

ÖNTÉS!
 A HÁZI ÖNTÉSNÉL

JUBILEUM-ÉV 1902-1922

✱

**DÖRNER ÉS HEIMBERG
 PAPIRÁRU- ÉS REKLÁMCIKKGYÁR
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

BUDAPEST V, SZIGET-U. 38 (POZSONYI-ÚT 4/B) TELEFON 32-63

✱

NAPTÁRAK, NOTESZEK, ÍRÓAIJZATOK ÉS ÍRÓMAPPÁK,
 DOMBORNÝOMÁSÚ PLAKÁTOK
 BRONZUTÁNZATÚ PLAKETTEK, REKLÁMCIKKÉK STB.
 A LELEGYSZERŰBB KIVITELTŐL A LEGFINOMABBIG
 KÉRJEN AJÁNLATOT!

✱

GENZSCH & HEYSE
 B E T Ű N T Ő D E

HAMBURG MÜNCHEN

MAGYARORSZÁGI
 KÉPVISELŐJE

KALLÓS ÖDÖN
 GRAFIKAI SZAKÜZLET BUDAPEST
 V, WAHRMANN-UTCA 6 · TELEFON 130-17

**DRESDENER
 SCHNELLPRESSENFABRIK
 A-G
 COSWIG I. SA.**

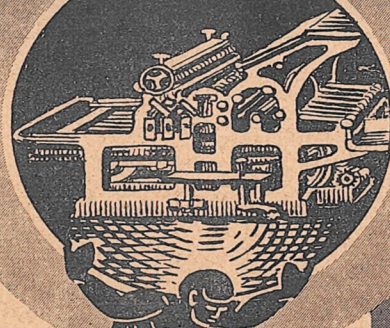
GYÁRTJA A **PLANÉTA**-GYORSSAJTÓKAT
 ÉS TEGELYNYOMÓ-GÉPEKET. KÉPVISELI
 MAGYARORSZÁG ÉS AZ UTÓD-
 ÁLLAMOK RÉSZÉRE A

FREUND-BARÁT-FÉLE
 GRAFIKAI SZAKÜZLET
 ÉS PAPIRNAGYKERESKEDÉS BUDAPEST.
 V, ORSZÁGHÁZ-TÉR 4. TELEFON 82-35

UNIVERSAL

GRAFIKAI SZAKÜZLET RT
BUDAPEST, RÁKÓCZI-TÉR 2

(BEJÁRAT: VIII, SALÉTRÓM-U. 2.)

GÉP

SCHNELLPRESSENFABRIK
FRANKENTHAL (ALBERT
& CIE ACT-GES) VEZÉR-
KÉPVISELETE

★
TELEFON
JÓZSEF
48-12
★

BETŰ

★
"MAGYARBETŰÖNTŐDE
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
ÉS A SCHRIFTGIESSEREI
D, STEMPEL AKTIENGESELLSCHAFT VEZÉR-
KÉPVISELETE MAGYARORSZÁG ÉS BALKÁN RÉSZÉRE

FESTÉKEK

DR. GUSTAW WICKE BERLIN
GYÁRTMÁNYAINAK
RAKTÁRA

ALLANDÓ NAGY GÉPRAKTÁR
AZ ÖSSZES PAPIRIPARI
SZAKMÁK RÉSZÉRE ÚJ ÉS
HASZNÁLT ÁLLAPOTBAN
JÓTÁLLÁS MELLETT
MINDENNEMŰ FELSZERE-
LÉSI TÁRGYAK JÓ FESTÉKEK

PUSZTAFI ZSIGMOND

RÓNA ÉS PUSZTAFI

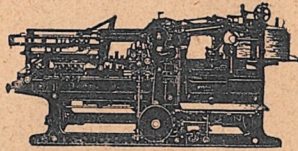
GRAFIKAI SZAK-
ÜZLET BUDAPEST
V. KER., TÁTRA-
UTCA 6. SZÁM

GRAFIKAI GÉPEK
ÉS SZERELVÉNYEK
GYÁRA BUDAPEST
III. BÉCSI-UT 42. SZ.

TELEFONSZÁM 31-43

TELEFONSZÁM 54-48

J. G. Schelter & Giesecke

betűöntőde
vésnöki műintézet
gépgyár
klisékészítő műintézet
Leipzig

Készítünk betűket, díszítő- és rézlénia-anyagot
nyomdák és könyvkötők részére,
dombor- és arannyomáshoz való vészeteket,
plakátbetűket, valamint kereteket fából és fémből,
vonalas, tónusos és többszínnyomáshoz való kliséket,
réznyomatokhoz dúcokat,
a dobozgyártáshoz való mindennemű
szükségleti cikkeket,
továbbá kéttúrás nyomógépeket,
tégelynyomósajtókat és
számozókészülékeket

Fischer és Méri, Budapest
VII, Kazinczy-utca 27, II/24

BUDAPEST, BÁLVÁNY-UTCA 15
H
(A)
Y
* HAYNALD *
(A)
L
D
PAPIRKERESKEDELMI RT

*
ÁLLANDÓ
RAKTÁR MINDEN-
FÉLE NYOMÓ-, IRÓ-,
CSOMAGOLÓPAPIROKBAN
ÉS LEMEZEK BEN. BANKPOSTA-
ÉS BORÍTÓPAPIROK KÜLÖNLEGESSÉGE
H. H. ULLSTEIN, LEIPZIG
ÉS EGYÉB NÉMET GYÁRAK
MAGYARORSZÁGI KÉPVISELETE
TELEFONSZÁM: 45-33

GÉPEK, BETÜK, FESTÉKEK, FELSZERELÉSI ANYAGOK

KÖNYVNYOMDÁK, LITOGRAFIÁK ÉS DOBOZGYÁRAK BERENDEZÉSE

FUCHS DÁVID

GRAFIKAI SZAKÜZLET V. CSÁKY-U. 49 (BEJÁRAT WAHRMANN-U. 16)
TELEFON 21-91

TELEFON 21-91

HASZNÁLT SZAKMABELI GÉPEKET A LEGMAGASABB ÁRAKON VESZ

Globus Nyomdai Műintézet R-T Budapest VI, Aradi-utca 8 – Igazgató: Biró Miklós